

Andrew Caldecott

Host

OPSKURNO

ŘEKA OPSKURÁ

Barokní, spleťitá a krásná kniha — nemluvě
o tom, jak je odvážná. Úchvatná hádanka.

M. R. CAREY. AUTOR ROMÁNU PĚEMI DARY OBDAROVÁNÍ

Militarium Anglicorum

Andrew Caldecott

Rotherweird

Copyright © Andrew Caldecott, 2017

The moral right of Andrew Caldecott to be identified
as the author of this work has been asserted in accordance
with the Copyright, Designs and Patents Act, 1988

First published in English language

by Jo Fletcher Books in Great Britain

Cover design © Leo Nickolls Design Ltd.

Translation © Petra Johana Poncarová, 2018

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-596-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-597-9 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-598-6 (Formát MobiPocket)

Věnováno Rosamond

HLAVNÍ POSTAVY

Lidé zvenčí (z jiných částí Anglie)

Robert Lahvička	historik
Jonáš Oblong	historik
Sir Veronal Lapillus	podnikatel a filantrop
Lady Imogen Lapillová	jeho „žena“
Rodney Lapillus	jejich „syn“

Město Opskurno

Aggs	uklízečka
Angie Bevinsová	školačka
Deirdre Klepná	majitelka starožitnictví Tretky, cetky a relikvie
Profesor Vesey Bolitho	astronom a vedoucí Jižní výzkumné věže
Collier	školák
Godfrey Fanguin	biolog a bývalý učitel
Bombi Fanguinová	jeho žena
Marmion Hýl	herold
Gorhambury	městský úředník
Gregorius Jones	hlavní učitel tělesné výchovy na opskurenské škole
Boris a Bert Polkovi	spolumajitelé Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových

Orélie Ruchová	neteř paní Klepné, prodavačka v Tretkách, cetkách a relikviích
Hayman Salt	vrchní zahradník
Rhombus Smith	ředitel opskurenské školy
Herbert Hrabáč	starosta
Cindy Hrabáčová	jeho žena
Hengest Strimmer	vedoucí Severní výzkumné věže
Angela Trimbleová	školní vrátná
Mors Valett	městský funebrák
Vulpina Cheriskirosová	vědkyně ze Severní věže

Opskurenští venkované

Bill Ferdy	pivovarník a hostinský u Tovaryšova kvasu
Megan Ferdyová	jeho žena
Gwen Ferdyová	jejich dcera, školačka
Ferensen	kočovník, blízký soused Ferdyových
Ned Guley	školák

Alžbětinci

Kalex Valoun	Zymorův sluha
Hubert Hýl	první opskurenský herold
Sir Robert Oxenbridge	správce londýnského Toweru
Geryon Zymor	mystik
Thibo Fortemain	} zázračné děti
Mladý pán Závíšť	
Hieronymus Vates	
Morval Vatesová	

DÁVNÁ HISTORIE

Únor 1558, Svatojakubský palác, Londýn

Zrozená pro smutek: Marie Tudorovna, královna straka — černé šaty, ledově bílý obličej, ve vlasech jí visí perly jako slzy. Stojí v pozici těhotné ženy, pravou dlaň má položenou na nadouvajícím se břiše. Ví, že to, co nosí, je mrtvé, pokud je to vůbec dítě.

„To nemůže být pravda.“

Na naleštěném stole leží list pergamenu, shrnutí deseti zpráv z různých koutů království, které vypracoval její osobní sekretář. Ve tmě číhá dvořan, bez tváře, jako rozmazaná skvrna z krajek a sametu. V paláci panuje atmosféra jako v márnici.

„Sám jsem ty zprávy viděl, Vaše Veličenstvo.“

„Považuješ je za důvod k radosti?“

„Jsou to angličtí chlapci... anglické dívky. Jsme pozhnání zlatou generací.“

„Všichni se narodili v průběhu několika dní — nemyslíš, že bychom se měli strachovat?“

„Někteří tvrdí, že bychom měli žasnout, Vaše Veličenstvo.“

„Je to ďáblovo plémě.“

Nepřirozená stvoření, pomyslí si královna, jistě byla seslaná, aby se vysmívala její neplodnosti a podrývala její víru. Nadání těch dětí pro vědu, filozofii, alchymii a matematiku je na tak mladé mozky nesmyslně rozvinuté. Zázračné děti — jaký to ošklivý výraz. Přejede pohledem seznam neznámých jmen: sedm chlapců, tři dívky.

„Pošlete je někam, kde nebudou moci nikomu uškodit,“ dodá.

„Vaše Veličenstvo.“

„Najděte nějaký nehostinný ostrov a tam je vysaďte. Nikdo je nesmí učit ani rozmazlovat.“

„Jak si přejete, Vaše Veličenstvo.“

Dvořan se vzdálí. Ví, že královna umírá. Od dam z Královské komory se dozvěděl, že její těhotenství je falešné. Musí najít nějaké útočiště, kde se ty děti budou moci vzdělávat a kde budou moci dospět, daleko od žárlivých královských očí. Promluví si se sirem Robertem Oxenbridgem, světaznalým mužem a správcem londýnského Toweru, kde ty nadané děti nyní drží.

Běží potměnými chodbami jako krysa za sýrem.

Sir Robert pozoruje děti hrající si na trávníku poblíž jejich ubikace ve věži Lanthorne a pak si začne prohlížet prazvláštní směsici předmětů posbíranou v jejich pokojích — nomogramy, nákresy fantastických strojů, diagramy pohybů nebeských těles, knihy daleko přesahující chápání většiny jeho dospělých vězňů, nemluvě o dvanáctiletých dětech, a také dva dřevěné disky spojené osou omotanou provázkem.

Dozorce, který má na starosti vězně z řad svobodných občanů, zdvihne posledně jmenovaný předmět. „Vymyslelo to jedno z děvčat. Pěkná hračka, ale vyžaduje hodně cviku.“ Zdvihne ruku a plynule pohybuje zápěstím nahoru a dolů, spojené disky zázračně stoupají a klesají, pokaždé výš, až se nakonec dotknou jeho prstů.

Sir Robert to zkouší, ale dřevěná kolečka pod jeho nezkušeným vedením poskakují na konci provázku a tvrdošijně se odmítají vznést výš. Přesto ho ta hračka uchvátí.

„A pak tady máme tohle,“ dodá dozorce a pozvedne desku, na níž jsou připevněná tělíčka dvou netopýrů, rozříznutá tak, aby se odhalily jejich vnitřnosti. Mrtvolky jsou protkané nitkami a poseté malinkatými cedulkami.

„Není to pěkná podívaná, ale to se o cestě lékařského pokroku dá říci zřídka kdy,“ odpoví sir Robert, avšak nezdá se o tom být zcela přesvědčen.

„Mladý pán Závašit je jiný než ostatní. Pamatujte, jeden had v zahradě bohatě stačil.“ Dozorce ukáže na trávník pod nimi a sir Robert vidí ten rozdíl — chlapec stojí stranou, nikoli ze stydlivosti, nýbrž z přirozené povýšenosti.

Sir Robert si vybaví královnin názor, že ty děti jsou ďáblovo plémě, ale hravá vynalézavost koleček na provázku ho přesvědčí, že jedná správně. Povzbudí ho také myšlenka, že až stará královna zemře, nové zřízení jistě nebude podporovat vyhánění nadaných lidí ze země na základě pověr.

Sir Robert pomyslí na svého starého přítele, laskavého vdovce sira Henryho Grassala. Sir Henry vlastní panské sídlo v jednom z odlehlých anglických údolí a má bohatství, vědomosti, čas a záliby nezbytné k tomu, aby dětem poskytl potřebné útočiště a také, což není o nic méně podstatné, vzdělání.

Jak se sluší na válečného veterána, sir Robert začne sprádat strategii. Dokonce i nemocná královna má mnoho zvědů.

Duben 1558, venkovská cesta ve stínu stromů

Časné ráno na odlehlé cestě vedoucí k hlavní silnici. Objeví se krytý vůz tažený obyčejným koněm a zastaví. Spustí se žebřík. Z vozu se vynoří zablácení malí darebové, sedm chlapců a tři dívky, a choulí se k sobě, aby se zahřáli. Korunami stromů proniká zlomené sluneční světlo. Všechny děti svírají v ruce stříbrnou minci zdobenou portréty královny a cizího krále a vznešeným heslem: *PZMDG Rosa sine spina* — Filip a Marie z milosti Boží růže bez trnů.

Objeví se druhý vůz, velmi odlišný od toho prvního. Laťky po stranách jsou tak naleštěné, že jen září, kola jsou vyztužená železnými obručemi a v postrojích z nejlepší kůže jsou zapřaženi čtyři koně, ne jenom jeden. Vůz zastaví na opačné straně mýtiny,

znovu se spustí schůdky a po nich sejde deset dětí — je to však pravý opak té první skupinky. Tyhle mají čisté obličejy a šaty ušité na míru. Navzájem se pozorují přes paseku, jako dva týmy z jiných světů náhodně svedené dohromady v téže hře. Sir Robert ukáže na první vůz a pak na druhý a pobídne obě skupinky, aby přešly na druhou stranu. Děti tomu pokynu a jeho momentálnímu účelu rozumějí, ale nechápou hlubší důvody, které za výměnou stojí.

Tohle není úkol pro cizího člověka. Vozka bojoval se sirem Robertem Oxenbridgem ve Francii a svému bývalému veliteli bezmezně věří, ale nikdy neslyšel, že by děti takhle mluvily, vyměňovaly si dlouhé řady čísel a tvarů s cizími názvy, a dokonce se bavily o uspořádání nebes. Pokřičuje se a není si jist, jestli jsou jeho noví svěřenci prokletí, nebo požehnaní.

Sir Robert jede vedle něj a vozkova gesta i jeho nejednoznačného významu si povšimne. Sám stále pokládá děti za ctnostné, až na toho chlapce se zájmem o chirurgii, mladého pána Záviště — ten má hrozně neradostné oči.

Když výprava sjíždí z okraje údolí, Oxenbridge ukáže hluboko dolů. Ve vzduchu visí jediný sloupec kouře.

„Kouř z bohatého domu,“ poznamená, protože pozná rozdíl mezi kouřem z krbu a z otevřeného ohně, „z nejvyššího komína panství Opskurno — to je náš cíl.“

Usměje se na vozku. Spáchal už někdy někdo mírumilovnější vlastizradu?

LEDEN

I

První pobovor – žena

„Platí obvyklé podmínky?“

Její občasný zaměstnavatel se jen výjimečně uráčil odpovědět na otázku přímo. Štíhlými prsty bubnoval o stůl. „Bude to na delší dobu a v odlehlejších místě než obvykle.“

„Čas není problém,“ odpověděla herečka. „Pro ženy mého věku už dneska nikdo role nepíše.“

Její zaměstnavatel ji stále odpuzoval — ten nepřírozeně bílý nádech pleti, ty nemilosrdné oči —, ale práce pro něj jí přinášela jisté kompenzace, a nejenom finanční. Herečka díky němu pobývala v Jihočínském moři na jachtě, kterou někdo popsal jako plovoucí panské sídlo, na horské chatě v Dolomitech a v paláci ve Florencii. To všechno mu patřilo a ona slyšela i o jeho dalších nemovitostech. Zaměřila se na druhou část jeho popisu.

„Říkal jste, že to místo je odlehlé?“

„Velmi — ale nachází se v Anglii.“ Herečka by se zatvářila zklamaneč, avšak prudkost jeho odpovědi a překvapivá představa, že by se Anglie mohla pochlubit nějakým skutečně odlehkým místem, ji zarazila. Muž dodal: „Budete diskrétní. Zapůsobíte na místní. Nic jiného po vás nechci.“

Herečka se usmála. Na někoho zapůsobit, to jí šlo samo od sebe. „Ta stejná role, stejné kostýmy?“

„Samozřejmě.“

Zde by rozhovor za běžných okolností skončil, ale ona nedokázala odolat té palčivé otázce: „Do které části Anglie pojedeme?“

„Do Opskurna.“

Nepodařilo se jí skrýt překvapený výraz. „Ale tam přece nikoho nepouštějí. Drží se stranou, jsou jiní.“

„Zdá se, že mně udělili výjimku.“

„Udělili výjimku vašim penězům.“

„To je pravda — historičtí sklenáři, restaurátoři dřeva a štukatéři vyjdou draho. Připravte se, že se stanete vládkyní alžbětinského panského sídla.“ Postavil se a teprve pak pokračoval v řeči — to gesto říkalo: *Už žádné otázky*. „A ještě jedna drobnost — zvládnete zahrát matku?“

Zahrát matku — podával věci tak znepokojivým způsobem. Přikývla. Věděla, že se ho její krása nedotýká. Dynamika mezi nimi byla vždy pouze transakční.

Jeho chladná levá ruka sevřela její — měl ptačí zápěstí a železný stisk. „Takže domluveno,“ potvrdil a podal jí šek se zálohou. Vyplatil jí ohromnou sumu za to, že bude na veřejnosti hrát manželku, kterou nikdy neměl.

Druhý pobovor – chlapec

Chlapec stál před nádražím Vauxhall a díval se přes změt silničních pruhů, přechodů pro chodce a autobusových zastávek směrem k mostu. Bylo mrazivě chladno a ještě v 6.20 ráno panovala tma. Bude tam včas. Prsty přešel po vystřelovacím noži v kapse. Pokud se z toho člověka, s nímž se má setkat, vyklube nějaký zvrhlík, přijde ho to draho.

Podchod ignoroval, přehoupl se přes zábradlí. K nádraží se potácel mladý kravaťák, který podle všeho trochu přebíral. Chlapec si všiml vyboulené kapsy jeho saka a pohrával si s myšlenkou, že ho obere, ale pak se rozhodl, že to neudělá. Byl mimo svoje území a sám. Ručně kreslená mapa ho zavedla k bytům u řeky na západ od mostu a instruovala ho, aby při příchodu zmáčkl P. Podíval se nahoru — nóbl barák, vážně nóbl. Chlapec se bál, že P znamená parkoviště, a neměl v úmyslu nasedat k někomu cizímu do auta, ale P se nacházelo na horním konci řady stříbrných tlačítek. Nervozita přešla ve vzrušení. Cítil příležitost. Někdo bohatý pohlédl jeho směrem. Veřejnost ho sice mohla označovat za obět prostředí, ale on nebyl obětí nikoho a ničeho, byl sám sebou a chystal se něco dokázat. Ta nálepka se však dala využít: zjevně narazil na dalšího blázna, který byl odhodlaný ho vyléčit.

Zmáčkl tlačítko a z mřížky promluvil hladký hlas: „Běž do výtahu. A znovu stiskni P.“

Dveře se s cvaknutím otevřely. Tam, odkud chlapec pocházel, bylo výtahů jen málo, a když už člověk na nějaký narazil, tak nikdy

nefungoval. Byla to místa pokrytá graffiti, určená ke schůzkám a předávkám. V tomhle výtahu ležel koberec, do kterého člověku zapadly boty, a na stěnách visela zrcadla z broušeného skla. Vzhůru jel tiše a jeho pohyb, při němž se za dveřmi míhala čísla a mizela, nebyl vůbec znatelný.

Chlapec vyšel z výtahu do haly a s otevřenou pusou zůstal zírat na ohromující výhled. Na řeku dopadalo nažloutlé světlo a město se začínalo probouzet. Teď už venku jezdilo víc aut a sem tam nějaké kolo. Nad stolem před ním visel obraz téže řeky ve večerním světle s malou mosaznou cedulkou: *Monet 1901*. Pod obrazem seděla bronzová žába a zírala přímo před sebe.

Chlapec měl důvod k obavám. Někdo ho skutečně sledoval. Vysoký muž sklánějící se nad dalekohledem měl světlou, skoro albinskou pleť, nakrátko ostříhané stříbrné vlasy a vysoké čelo. Vrásky v jeho tváři byly tak jemné, jako by si držel věk od těla díky nějakému exkluzivnímu ošetření. Měl dlouhé, skoro na kost vyhublé ruce s pěstěnými nehty. Jeho krátký kabátek v indickém stylu, tmavé kalhoty a hedvábná košile s rozhalenkou ladily s jednoduchou elegancí luxusního střechního bytu. Chlapec to nevěděl, ale muž si svůj nábytek a umělecké předměty vybíral sám, ohrnoval totiž nos nad bohatými lidmi, kteří potřebují poradce, aby si pořídili něco vkusného.

Muž přešleštil čočky dalekohledu, nasadil na ně krytku a obrátil se k vnitřním kamerám. Ten chlapec byl hrubý, ale jeho obličej i postava působily slibně. Stiskl tlačítko domácího telefonu: „Přiveďte ho — a seberte mu ten nůž.“

Nějaký mladík návštěvníka bez velkého povyku odzbrojil — chlapec věděl, kdy si dát pohov. Pak ho uvedl do kanceláře, kde v řadě vedle sebe stály počítače a u jedné stěny skleněný stůl. Ve společnosti moderních výtahů se nacházely umělecké artefakty a obrazy, které chlapci nic neříkaly, až na to, že hlasitě křičely do světa, jak je jejich majitel bohatý. Hostitel vyskočil z křesla a chlapec poupravil svá očekávání: tohle není žádný dobroděj. Křivka mužo-

vých rtů v sobě měla něco bezcitného. Chlapce to rozrušilo a snažil se prosadit: „Proč ste mě sem pozval?“

Byl zvyklý odrovnávat lidi upřeným pohledem — právníky, soudce, dětské psychiatry, sociální pracovníky, policisty, konkurenty ve svém rajonu —, ale těmto nemilosrdným očím se vyhýbal. A co hůř, muž nemluvil. Chlapec byl zvyklý jednat s lidmi, kteří jdou rovnou k věci — dvacet babek, dvě kila, vinen, nebo nevinen, koho bodnout — a vedli především pracovní rozhovory. Když muž konečně promluvil, jeho hlas byl pevný jako stisk jeho ruky.

„Dáš si něco k pití?“

„Nepřišel sem na pití.“

„Já si dám kávu,“ sdělil starý muž svému asistentovi, „středně sladkou. A pro našeho přítele makronky — k pití nic.“ Asistent odešel z místnosti.

„Vážím si toho, že jsi přišel,“ pokračoval muž.

„A proč sem přišel?“

„Posaď se přece.“

Chlapec ho poslechl a všiml si, že křesla mají opěrky ve tvaru hlavy nějakého dravce.

Muž si bedlivě prohlížel jeho obličej a pak mu nabídl náznak úsměvu. Zjevně byl spokojený. „Proč jsi tady? To je správná otázka. Říkejme tomu spíš úloha než úkol.“

Chlapec nesnášel společenskou konverzaci. Z mírně olejové vůně mužových vlasů mu cukalo v nosních dírkách.

„Budeš hrát určitou roli — chápeš?“

„Nevím, vo čem to mluvíte.“

Muž vzal do ruky seznam chlapcových provinění — soud, datum, provinění a trest. „Vydávání se za jinou osobu, padělatelství, získávání peněz podvodem...“ Seznam pokrýval několik stránek — byla to nepříliš povznášející směs nepoctivosti a násilí.

Chlapec se rozhodl vynést svou kartu oběti. „Měl sem to těžký. Nedostal sem příležitost, chápete?“

„Měl jsi spoustu příležitostí. Jenomže tě vždycky chytili.“

Chlapec teď věděl, že ho muž bude chtít využít, ne vyléčit. „A co teda chcete?“

„Ztratil jsem něco vzácného a cenného. Stačí, když budeš vědět, že mi to někdo sebral před mnoha lety.“

„Musíte zaplatit.“

„Nemusím dělat vůbec nic.“

Dovnitř vešel asistent s podnosem a místnost prostoupila vůně čerstvě upečených makronek. Chlapec jednu popadl. Jeho hostitel udělal totéž, ale vybral si ji s pomalou, nenucenou elegancí.

„Jestli nedostanu žádný prachy...“ přerušil ho chlapec s plnou pusou.

Starý muž upíjel kávu a vůbec nespěchal. „Odmítáš moje podmínky dřív, než si je vyslechněš?“

Chlapec se kousl do rtu. „A za kolik teda?“ zeptal se.

„Dost na to, aby se to hodilo pro mého syna.“

Pro syna! Chlapec spolkl zaklení. Možná, nakonec...

„A to je kolik?“

„Přemýšlej v tisících.“

Vybavila se mu nóbl fráze: *Syn a dědic*. „A máte i jiné děti?“

„Mé ženě a mně se tohoto požehnání bohužel nedostalo.“

Takže chce syna — ale proč by si měl vybrat právě jeho? „A co ten sociální kurátor, co mě má na starosti?“

„Adopční dokumenty jsou připravené. Stačí je jen podepsat.“

„A tohle všechno děláte, abych našel — co vlastně?“

Starý muž té otázce nevěnoval pozornost. „Budeš přetvořen — dostaneš nové jméno, nové oblečení i nový hlas.“

Od toho, kdy jeho hostitel neříkal nic podstatného, se teď hovor najednou ubíral vpřed znepokojivou rychlostí. „A co když nebudu chtít?“

„Rozhodni se a zjistíš to.“

„A to bychom bydleli tady?“

„Asi měsíc nebo dva, než tě trochu vylepšíme, a pak v jednom venkovském městečku. Na venkově jsi ještě nikdy nebyl. Zkušenost je formou moci, Rodney.“

„Kdo je Rodney?“

„Rodney se k němu hodí, nemyslíš?“ oslovil starý muž svého asistenta a dodal: „Když se na něm trochu zapracuje.“

„Nepochybně, sire Veronale,“ přisvědčil asistent.

Takže to je sir, sir Veronal — chlapec nikdy v životě žádného „sira“ nepotkal a žádného „Veronala“ taky ne.

„Proč to děláte?“ zeptal se chlapec.

„Jsem filantrop,“ vysvětlil mu sir Veronal. „Dávám potřebným.“

Ale taky si berete, pomyslel si chlapec.

„A když někomu předložím velkorysou nabídku, rád bych slyšel odpověď.“

Ta nabídka byla úplná hovadina, ale chlapec měl v sobě hlubokou touhu vyhrávat.

„Možná to vezmu, když mi řeknete, co budu hledat.“

Vrásky na tváři sira Veronala vypadaly na okamžik jako jizvy. „Je to něco, co člověku pořád zůstane, dokonce i ve chvíli, kdy už je to pryč. Mně to někdo ukradl.“ Sir Veronal vstal. „Moje nabídka má přirozeně jisté podmínky. Použití násilí většinou znamená, že člověk přiznává selhání. Jak se to píše na lahvičkách s léky: Používejte jen podle pokynů. Pamatuj si, najímám si tě proto, abys poslouchal — ve škole, na ulici, všude.“

„Ve škole?“

„Děti toho vědí víc, než si dospělí uvědomují, ale chybí jim diskrétnost.“ Sir Veronal se usmál. *Diskrétnost* bylo pro toho chlapce v jeho současném stavu příliš náročné slovo. „Čímž myslím, že nevědí, kdy mají držet hubu. Musíš se naučit, jak se mezi ně obratně vetřít.“

Do pokoje vplula krásná žena, vysoká, ve středním věku, s mramorově bílou pletí a černými vlasy staženými zlatou sponou. Její oči měly nápadný fialový nádech a stála tak, jako by si tu pózu

nacvičovala, aby dosáhla maximální elegance. Mluvila tiše, ale pro-
nikavě zřetelně: „Vítej doma, Rodney.“

„To je lady Imogen,“ vysvětlil chlapci sir Veronal.

Rodney ženě váhavě podal ruku a sir Veronal si dovolil další
úsměv. Vzpurné hříbě zkrotlo.

„Chceme anglického chlapce s dobrým vychováním, který má
styl, ale není okázalý. Napřed tě pořádně oblékneme. A pak se pus-
tíme do toho přízvuku.“

Chlapec úslužně přikývl. Jeho dobrodinci jsou zjevně šílení
a přímo si o to koledují. *Hraj tu bru s nimi, řekl si, prostě to s nimi hraje.*

3

Třetí pobovor – učitel

Kariéra Jonáše Oblonga coby učitele dějepisu na všeobecném gymnáziu v Moss Lane — v jeho prvním zaměstnání — byla krátká, leč dramatická. Když se zeptal na svého předchůdce, ředitel se zahleděl na své boty a zamumlal: „Uprchl do Austrálie.“

Oblong brzy pochopil proč. Třída se pyšnila sedmerem mateřských jazyků, třemi hrůzu nahánějícími hrubiány a čtyřmi žáky, jejichž rodičům se zcela přičila představa, že by se jejich potomstvo mohlo naučit něco, co oni sami nevědí.

A pak tu byla ještě potíž s Oblongovým vzhledem, která nespočívala v jeho obličejí — ten byl totiž poměrně příjemný —, nýbrž v jeho křivých nohou, jež byly vzhledem ke zbytku těla nepoměrně dlouhé. Vytáhlá stavba těla s sebou nesla neohrabanost, vlastnost, která sice v jiných oblastech působila roztomile, ale při udržování kázně ve třídě mu příliš nepomáhala.

Oblong začal dobře — jeho inscenace velkého požáru z roku 1666 s papundeklovým modelem města ve školním parku vyvolala nevídanou vlnu zájmu o dávnou minulost Anglie —, jenže záhy se věci pokazily. Když rozdělil třídu na puritány a kavalíry, vedlo to ke dvěma rozbitým oknům a názorná ukázka týkající se pokorného krále Knuta, který dokazoval svým dvořanům, že nedokáže poručit mořským vlnám, způsobila potopu.

Konvenční výukové metody nebyly o moc úspěšnější. Po třech minutách před tabulí ho přerušil Conway, hlava klučičího gangu Tygří žraloci, který nechoval žádnou úctu k jiné autoritě než ke své vlastní.

„Nemůžeme se bavit o Světovém poháru?“

„To nejsou dějiny.“

„A proč ne?“

„Protože se to ještě nestalo.“

„A co ten poslední?“

„To je nudnýýý,“ zaúpěly dvě dívky v první lavici.

„Poslední Světový pohár nemáme v osnovách.“

„On to neví,“ zabučel Conway. „He he, vy nevíte, kdo vyhrál.“

„Brazílie?“ tipl si Oblong.

Po celé třídě se ozval řehot.

Conwayova vodní bomba zasáhla Oblonga do ramene a v jeho jemné duši se cosi zlomilo. Vzal ze svého stolu plastový džbáněk na vodu a vytil jeho obsah Conwayovi na hlavu zrovna ve chvíli, kdy do dveří vešel inspektor. Třída vycítila učitelův osud, po zbytek hodiny se všichni chovali vzorně a na konci se málem omluvili — dokonce i Conway.

Na pracovní burze Oblonga označili buď jako překvalifikovaného, nebo nedostatečně kvalifikovaného pro každé volné místo kromě těch učitelských, kde se jeho neschopnost předložit byť i jediné doporučení ukázala jako fatální nedostatek. Žena za pultem mu podala výtisk vzdělávací přílohy deníku *Times* s oslíma ušima a s mdlým úsměvem dodala: „Člověk nikdy neví.“

Oblong investoval dvě libry ze svých tenčících se úspor do malého kapučína a zašel do místního parku. Díky vzdělávací příloze se dozvěděl, že existuje velká poptávka po učitelích přírodních věd, a ještě větší po doporučeních. Vytrval až do poslední stránky, na které černě orámovaný obdélník jako pohřební oznámení nabízel následující místo: *Opskurenská škola — hledáme učitele dějepisu — POUZE MODERNÍ DĚJINY — pošlete životopis s fotografií, doporučení nevyžadujeme.*

Stejně jako všichni ostatní, i Oblong slyšel o Opskurenském údolí a stejnojmenném městečku, které následkem jakéhosi rozmaru dějin získalo nezávislost — žádný poslanec a žádný biskup, pouze

starosta. Věděl také, že Opskurno je pověstné svou nechutí vzít na vědomí existenci okolního světa: návštěvu města nedoporučoval žádný turistický průvodce a dějiny hrabství o něm mlčely. Oblong usoudil, že to celé bude nejspíš nějaká fáma.

Nicméně to ráno odeslal žádost, v níž uvedl, že „touží se svými svěřenci sdílet vše moderní, nic zatuchlého a obstarožního“.

K jeho úžasu přišla odpověď obratem:

Vážžený pane Oblongu,

Vaše renomé i priority na nás velice zapůsobily. Dostavte se na pobovor v novém roce, 2. ledna v 16.00 (před začátkem pololetí tu bude klid). Dojedte vlakem do Hoy, potom to už bude zkouška Vaší podnikavosti.

S veškerou úctou

Angela Trimbleová, školní vrátná

Oblong si na internetu vyhledal vlakový jízdní řád a zjistil, že do Hoy je z Londýna dobré spojení. Stanice byla nečekaně starobylá a malebná, s krásně zachovalou návěštní budkou z latěk. Zamával na taxík.

„V Opskurnu nemají auta,“ odpověděl taxikář s úsměvem, který odhalil bezzubé dásně.

„Mám tam ve čtyři hodiny pracovní pobovor.“

„V Opskurnu? A kdo jste — archanděl Gabriel?“

„Jsem učitel.“

„A co učíte?“

„Dějepis.“

Taxikář se zatvářil pobaveně. „Pojedete autobusem do Twelve-Mile k poště a pak nastoupíte na vyhlídkový vůz.“

„Proč nemůžu jet taxíkem?“

„Vůz čeká na autobus, nečeká na taxík. Je mi líto, kamaráde. Opskurno není jako jiná města. Autobusová zastávka je tamhle.“

Na autobusové zastávce visela pod běžnými destinacemi ještě jedna oddělená tabule: *Autobus do Opskurna na vyblídkový vůz, odjezd dle potřeby*. Autobus — starý autokar značky Volkswagen — přijel za několik minut.

„Tak jedete, nebo ne?“ zavolal na něj z okénka neurvalý řidič. Oblong se vyšplhal dovnitř.

Autokar rychle ujížděl kolem zvlněných kopců a polí, pak se celý uprskaný vyškřábal do dlouhého kopce a zastavil pod obrovským rozvětveným dubem. Oblong se rozhlédl kolem. Neviděl nic pozoruhodného.

„Tohle je pošta Twelve-Mile, tohle Opskurenské údolí a vy mi dlužíte šest babek.“

Oblong zaplatil. Autokar zmizel v mračnu kouře stejnou cestou, po které přijel.

Na všech světových stranách se v zimním slunci vyhřívaly hory, ale údolí pod nimi bylo skryté v mlze. Oblong stál na okraji obrovského kotle a někde v něm cíhalo Opskurno a pracovní pohovor. Připadalo mu zvláštní, že zrovna město natolik odhodlané odolávat moderní dopravě trvá na dějepisáři zaměřeném na novodobou historii. Vtom zaslechl hrčivý zvuk a po něm zdánlivě netělesný hlas — hluboký bas, který jako by se linul z jeskyně — a útržky písně, kterou zpíval:

*Ne všichni, kdo chodí v sametu, jsou dobří,
mé dítě,
pozor na ty, kdo baží po stříbře, ne po dřevě,
mé dítě...*

Z mlhy se vynořilo neobvyklé vozidlo: zčásti bicykl, zčásti otevřený vůz poháněný pedály, písty a propojenými válci. Dvojitá lavice vzadu byla schovaná pod sklápěcí plátěnou stříškou. Řidič měl na sobě ochranné brýle, které mu zakrývaly obličej, ale nikoli kšticí vlasů rudých jako oheň. Po straně vozu se vinula následující slova

vyvedená zeleným a zlatým zdobným písmem: *Pozemní a vodní společnost bratří Polkových* a pod tím menšími písmeny: *Majitelé: B. Polk (pozemní) a B. Polk (vodní)*. Řidič si mastnými prsty uhladil předeek košile plné mastných skvrn a představil se jako Boris Polk. „Jedu o sedm minut později, omlouvám se — mám mokré špunty a viditelnost je nulová.“

„Já jenom že on odjel před třemi...“

„Čas vyrovnává vzdálenost s rychlostí. Neplette si mě s tím nezdořákem, co každému říká: Tohle je pošta Twelve-Mile, tohle je Opskurenské údolí a vy mi dlužíte šest babek. To je Bert — jsme jednovaječná dvojčata, ale on je o pět minut starší. Já vynalézám a on se stará o administrativu. On má děti, kdežto já ne, já jsem si zvolil zemi a on vodu, což je zajímavé, protože...“

„Já mám pracovní pohovor — svůj *jediný* pohovor...“

„Pohovor!“ zvolal Boris a nadzdvihl si ochranné brýle, aby si mohl cestujícího lépe prohlédnout. „Já jsem na pohovoru nebyl od toho léta... Bylo to deštivé léto, kdy to jenom...“

„Ten pohovor začíná ve čtyři.“ Oblong ukázal na hodinky, aby zdůraznil, co říká. „A do čtyř, pane Polku, zbývá méně než hodina.“

„Vážně? Konstatování, že čas vyrovnává vzdálenost s rychlostí, je pouze jiný způsob, jak vyjádřit, že to není vůbec daleko — vzhledem k tomu, že tam stojíte jako totem —, protože žádná rychlost se nekoná.“

Vytrestaný Oblong si položil kufr do zadní části vozu a chystal se vlézt si vedle něj, když tu Boris navázal: „Kamaráde, vy jste spolejzdec, ne cestující, který platí jízdné. V Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových neplýtváme energií. Když budete šlapat jako o závod, pojede to jako o závod.“

„Tak dobře,“ uvolil se Oblong.

„Můj patentovaný vakuový systém vytváří tah — laskavě si povšimněte, že bez hluku motoru —, a tak uvádí do pohybu boční kola a...“

„Neměli bychom raději...?“

„Avanti!“

V genech rodu Oblongů převládala poklidnost, jak dokládal rodokmen plný nižších diplomatů (toho druhu, kteří ozdobným písmem rozepisují rozmístění hostů u stolu, ale nečiní žádná důležitá rozhodnutí). Občas se nicméně vynořil nějaký darebný chromozom jako například u jistého Jednouchého Oblonga, což byl pirát, jehož pověsili Francouzi v šedesátých letech osmnáctého století. A teď se v potomkovi Jednouchého Oblonga pohnula hluboko pohřbená touha po dobrodružství, podpořená závratnou rychlostí, svistotem a šumem vakuového systému a Borisovou zálibou v projíždění zatáček na dvou kolech místo na všech čtyřech. Dojem jízdy na horské dráze ještě umocňovala mlha. V některých místech byla o něco řidší a odhalila kus výhledu, ale potom se hned zase zavřela. V těchto krátkých okamžicích zahlédl Oblong živé ploty a sady, dokonce i vinici — a pak, na jediný velkolepý okamžik, spatřil i hradbami obehnané město, les věží všech velikostí a tvarů obklopený řekou.

Když vyhlídkový vůz konečně s trhnutím zastavil, už se rychle stmívalo. Z řeky pod nimi se jako kouř vinula mlha.

„Tak tohle je řeka Opskura.“

V temnotě se znepokojivě tyčil most svírající s městem pravý úhel, soudě podle rozsvícených oken, která se podobala rozmazaným žlutým skvrnám.

Oblong se vydrápal ven. „Co jsem dlužen?“

„Nic — a hodně štěstí, jen buďte sám sebou.“

Řidič mu vesele zamával a Oblong vyrazil vzhůru po mostě. Když došlapoval na dlažební kostky, chodidla se mu prohýbala do oblouku. Ze zábradlí na něj zírali mytičtí kamenní ptáci a zvířata. V nejvyšším bodě most zahýbal prudce doleva a pak klesal ke zlověstně vyhlížející vrátnici se spuštěnou padací mříží. Město Opskurno bylo zjevně postaveno s cílem udržet nepřátele vně hradeb — anebo obyvatele uvnitř. Oblong volal a mával rukama tak dlouho, dokud se mříž s velkým rachotem nezasunula do opevnění. Na sever vedla otevřeným obloukem široká ulice nesoucí název Zlatá střední.

Na dřevěné lavičce u zdi vrátnice seděla sošná blondýna a četla si ve světle plynové lampy (byl to poměrně těžko uvěřitelný výjev), která jí visela nad hlavou na vkusném háku. Postavila se. *Může jí být kolem pětatřiceti*, pomyslel si Oblong, *a člověk by si s ní neměl zabrávat*.

„Vy budete nejspíš Jonáš Oblong.“ Měla hluboký hlas a mluvila vážně a přímočaře.

„A vy musíte být Angela, školní vrátná,“ odvětil Oblong.

„Pro vás jsem slečna Trimbleová.“ A dodala: „Máme to dnes ale příšerný večer,“ jako by to byla jeho vina.

Oblong zaslechl zvuk houslí, slabý, ale výrazný. Někdo suverénně cvičil odstrašující sled arpeggií.

„Máte tu zřejmě kvalitní výuku hudby,“ poznamenal, aby si ji trochu naklonil.

„Máme kvalitní výuku všeho — tohle je Opskurno, na to nezapomínejte.“

Oblong se letmo podíval na hodinky.

Gesto na vrátnou nijak nezapůsobilo. „To jsou ty moderní dějiny, pořád samý spěch. Pokud nejste členem personálu, nesmíte dovnitř — a členem personálu nejste, dokud vás nenajmeme.“ Otevřela dubové dveře za sebou. „Radila bych vám, abyste si zapamatoval, že co se týče dějin, máme tu velmi specifické požadavky.“ Dovedla Oblonga do vrátnice a kamennou chodbou prošli k dalším dubovým dveřím, vyztuženým rozpěrami a pobitým zrezlými hřebíky. Vrátná zdvihla klepadlo ve tvaru groteskního obličje a nechala ho dopadnout.

„Pojďte dál,“ ozval se povzbudivý, přátelský hlas.

U protější zdi se nacházel velký stůl. Nad ním visel rozpis hlídek. Čelem k němu stála dvě zdobná dubová křesla, která tam nejspíš někdo přinesl speciálně pro tuto příležitost, soudě podle zašlého vzhledu ostatních částí výzdoby. Obě křesla byla obsazená: na jednom seděl nevysoký kulatý mužík s malýma očima a zplihlými tmavými vlasy, na druhém spočíval vysoký kostnatý muž s velkým

nosem, holou hlavou a bílým huňatým obočím. Malý muž byl přepychově oblečený. Oblečení toho vysokého mohlo být sice svého času drahé, ale teď už by se nehodilo ani do slušného stánku s oděvy z druhé ruky. Oblong měl pocit, že se navzájem nemají příliš v lásce.

Naproti křeslům stála stolička. Oblong poslechl malého muže, který ho vyzval, aby se posadil. Připadal si jako na lavici obžalovaných. Vysoký muž mu podal ruku a představil svého malého kolegu.

„Tohle je pan Herbert Hrabáč, náš starosta. Rád se účastní najímání nových členů učitelského sboru. A já jsem Rhombus Smith, ředitel opskurenské školy.“

„V našem městě bereme vzdělávání mladých velmi vážně,“ skočil mu Hrabáč do řeči úlisným hlasem s výraznými sykavkami. „Máme rádi, když se naši učitelé soustředí na svůj obor. Chemikáři neučí francouzštinu. Tělocvikáři se nemotají do zeměpisu. A učitelé moderní historie...“

„... se drží svého kopyta,“ dodal Oblong, protože si pamatoval znění inzerátu.

„Za katedrou i v životě,“ uzavřel Hrabáč a pak ze sebe začal chrlít staccatový sled otázek.

„Závislí členové rodiny?“

„Žádnou nemám.“

„Záliby?“

„Píšu básně.“

„Ale nejsou to historické básně, že ne?“

Oblong zavrtěl hlavou.

„Už vám něco vyšlo?“

„Ještě ne.“

Hrabáč přikývl. Oblongovy dosavadní spisovatelské neúspěchy zřejmě považovali za pozitivum.

„A to vám zabírá všechnen volný čas?“

Oblong znovu přikývl.

„Uvědomujete si, že budete učit moderní dějiny a kromě toho vůbec žádné jiné dějiny?“

„Držet se svého předmětu, tomu rozumím.“

„Chcete se nás na něco zeptat?“ nabídl mu Smith zdvořile.

„Máte nějaké otázky?“ zopakoval po něm Hrabáč, ale řekl to ne-trpělivě, jako by už byl rozhodnutý, navzdory tomu, že se vůbec nepídili po tom, jak nadaný je Oblong coby historik nebo učitel (což jsou samozřejmě dvě velmi odlišné věci).

Oblong se zmínil o ubytování — bude mít byt sám pro sebe, nebude platit nájem, a navíc mu zajistí uklízečku. Zeptal se na jídlo — dostane snídaně a obědy, také zdarma. Chtěl vědět, jaký bude mít plat — velmi štedrý, byť v opskurenské měně. Nakonec se zeptal, kdy by měl nastoupit.

Na tuhle otázku mu odpověděl Hrabáč, stejně jako na všechny ostatní. „Pololetí začíná za deset dní — přijedte o čtyři dny dřív, abyste se tu zabydlel. Budete třídním čtvrté třídy a ve všech ostatních třídách budete učit moderní dějiny.“

Hrabáč vstal. „Půjde to,“ pronesl a přibližně tím směrem, kde seděl Oblong, dodal: „Na shledanou — musím jít, na večeri očekávám důležité hosty.“

Dovnitř vstoupila slečna Trimbleová, pomohla starostovi do dokonale čistého svrchníku z velbloudí srsti a oba odešli.

Rhombus Smith zavřel dveře. „Samozřejmě můžete odmítnout, ale já bych byl raději, kdybyste to místo přijal. Zavděčit se panu Hrabáčovi je velmi těžké.“

„Ještě nikdy jsem nebyl na pohovoru u starosty.“

„To je cena, kterou platíme za to, že se můžeme vyhnout těm idiotům ve Westminsteru.“

„On si zve na pohovor každého?“

„To ne. Ale učitel moderních dějin je u nás politická pozice.“

„Pardon?“

„Zkoumání minulosti je samozřejmě vaše záliba, ale my máme zakázáno studovat dávnou historii — zapovídá to zákon.“

„A proč?“

„Cha cha, to je dobrá otázka — na to, abych to zjistil, bych tu dávno historii musel studovat, nemyslíte? Takže si prostě pamatujte, že se musíte držet novodobých záležitostí. Od roku osmnáct set dál, to je předpis. A žádné dějiny Opskurna, o těch byste ostatně stejně nic vědět neměl. Takže, chlapče, berete to, nebo potřebujete ještě pět minut na rozmyšlenou?“

Oblong neměl ani náznak jakýchkoli vyhlídek na nějaké jiné uplatnění a pevně věřil staré moudrosti, že dobrý ředitel nikdy nestojí v čele špatné školy. Takže místo přijal.

„*Splendido!*“ zvolal Rhombus Smith a vřele mu potřásl rukou. „Mé heslo je, že zatímco odborníci na přírodní vědy učí, my v humanitních oborech studenty civilizujeme. Souhlasíte?“

Oblong vlašně přikývl a ředitel zatím prohledával různé části nábytku, až nakonec vytáhl dva cínové korbele a velkou lahev s etiketou *Kurážný speciál starého Ferdýho*. „Hrozná práce, sloužit tady na vrátnici. Díky tomuhle si udržují zdravý rozum.“

Pivo bylo skutečně nezapomenutelné, zemité a s mnohovrstevnatou chutí. Rhombus Smith zdvihl svůj korbel k přípitku. „Na vaši šťastnou budoucnost na opskurenské škole.“

„Na moji... šťastnou... budoucnost,“ zopakoval Oblong nepřilís přesvědčeně.

Ředitel otevřel okno a vyhlédl ven. Jeho plodnou myslí, která se vyznačovala poněkud výstřední fotografickou pamětí, prolétlo několik obskurních pasáží z literárních děl popisujících mlhu. „Kdo je váš nejoblíbenější autor, co se týče počasí?“ zeptal se a zavřel okno.

„Shakespeare.“

„Já osobně mám rád Conrada. Námořníci počasí prostě rozumějí. A jaký je váš oblíbený citát o počasí?“

Oblong zaváhal.

„Co třeba Mark Twain: *Podnebí je to, co člověk očekává, a počasí je to, čeho se mu dostane.*“

Rozhovor pokračoval dál v podobném duchu. Vedli společenskou konverzaci o literatuře a Oblong se postupně naladil na Smithovu zálibu v anglickém románu devatenáctého století. Kromě citátů mu ředitel prozradil i další podrobnosti. Oblong se měl stát členem učitelského sboru denní školy, která přijímá výhradně děti z města a okolních vesnic. „Nejspíš se setkáte s větší porcí nadání, než na jakou jste zvyklý... Budou vám šlapat na paty,“ dodal Smith.

Oblong našel Borise s jeho vyhlídkovým vozem tam, kde ho opustil.

„Takže jste to místo dostal.“

„Jak jste to poznal?“

„To nejisté nadšení ve vaší chůzi.“

Cestou nahoru Boris nešlapal na pedály tak zuřivě a píсты se pohybovaly plynuleji, což vedlo k méně nebezpečné jízdě, dokud je málem nepotkala nehoda. Když vůz zpomalil v ostré zatáčce poblíž pošty v Twelve-Mile, na obzoru se objevil velký černý sedan s naplno rozsvícenými předními reflektory. Boris zahrnul a zatáhl za brzdu, vůz se vychýlil na stranu a zastavil napříč uprostřed silnice. Černé auto se skřípěním zabrzdilo.

„Co to sakra je?“ vykřikl Boris.

„To je rolls-royce,“ vykotal Oblong.

„I kdyby to byl sám prorok Eliáš v ohnivém voze, je mi to jedno, takhle se po opskurenské silnici zkrátka nejedí.“

Boris se rázným krokem vydal k autu, které vyvrhlo vysokého postaršího muže, jenž vykročil směrem k Borisovi s překvapivou elegancí.

„Vy... víte vy, k čemu se používá klakson?“ Muž mluvil klidně. Jeho oblečení vyzařovalo stejnou auru bohatství jako jeho vůz. „Zmizte z té silnice, nebo vás z ní vytlačím.“

„Vy že mě vytlačíte...?“

Muž se vrátil k autu, které se vzápětí začalo valit vpřed. Boris si skoro nestačil uvědomit, že se jedná o skutečnou výhrůžku. Popadl řadicí páku, zacouval na louku a rolls-royce zrychlil a odjel.

Na chladiči na místě obvyklé letící stříbrné dámy zahlédl Oblong pozlacenou lasičku.

„To jsem ještě nikdy, nikdy...“

Svět se vrátil do normálních kolejí. Autobus do Hoy na ně čekal s tím stejným nevrlym řidičem. Oblong zamával Borisi Polkovi na rozloučenou. Další průzkum Opskurna bude muset počkat.

Rodney Lapillus se hrbil na zadním sedadle mezi svými adoptivními rodiči. Venkov ho nezajímal a představa večere se starostou ještě méně, ale auto všechno změnilo — dotek kůže a její vůně, vzor zvířecí srsti, stupátko, dravé vrnění motoru. Skutečnost, že sir Veronal vyhnal ono směšné vozítko ze silnice, mu potvrdila, že jde o muže hodného následování. Herečka přemýšlela o jiných věcech. Nešlo jí na rozum, proč se její zaměstnavatel tak fanaticky zajímá o Opskurno. Bylo všeobecně známo, že celé město je jeden velký anachronismus a že jeho obyvatelé chovají k okolnímu světu iracionální nepřátelství. Chlapec se jí nezamlouval a nelíbilo se jí, že hraje manželku sira Veronala, aby usnadnila adopci, jejíž účel pro ni byl stejně nepochopitelný. Ale bavilo ji hrát v živém dramatu, jehož budoucí scény, stejně jako městečko pod nimi, byly dosud zahalené mlhou tajemství.

Boris Polk zaparkoval otevřený vůz v jednom z přístřešků Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových a pospíchal přes dvůr do svého bytu. Byl rozrušený. Do Opskurna zavítali lidé zvenčí jen zřídka, a když už, byli nervózní a uctiví. V kontrastu s nimi vyzařovalo z řidiče rolls-royce arogantní přesvědčení, že je v právu. Borise napadalo jen jediné vysvětlení: že se právě setkal s novým majitelem zámku. Nedokázal si však představit, jaké by měl někdo zvenčí důvody k tomu, aby provedl tak velkolepou investici v místě, kde nikoho nezná. Představa, že by se měl zámek znovu otevřít, ho trápila.

Lidé z města o minulosti Opskurna nic nevěděli, ale ve venkovské komunitě v údolí se tajemství zjevně předávala z generace na

generaci. Měl na mysli zejména tajnůstkářskou postavu, která sousedila s pivovarníkem Billem Ferdym a jež byla známá výhradně jako Ferensen. Na půdě Boris choval svého jedinečného (a také jediného) poštovního holuba jménem Pandžán — Hrabáčovi nohsledi totiž veškerou komunikaci mezi městem a venkovem zdržovali. Na venkovany pohlížela radnice velmi podezíravě.

Boris napsal Ferdymu krátký vzkaz:

Bille, vyříd' Ferensenovi, že jsem se setkal s novým majitelem zámku — byl to zneklidňující zážitek. Boris

Sroloval zprávu do malinké kovové schránky připevněné k holubově hrudi. Pod Pandžánovým ošuntělým zevnějškem se skrývala břitká inteligence. Stačilo zašeptat jméno „Ferdy“. Vzkaz neobsahoval žádost o radu ani návrh, co by se mělo podniknout. Boris nečekal odpověď. Venkované chovali Ferensena ve velké úctě, ale on do města nikdy nechodil a jen málo lidí z města vědělo, že vůbec existuje. Boris se nicméně uložil ke spánku s pocitem úlevy, že se o svou zkušenost s někým podělil.

4

Koupě

Za výlohou Tretek, cetek a relikvií, jediného opskurenského starožitnictví, které se nacházelo na Zlaté střední, soupeřila o pozornost kolemjdoucích ohromující sbírka předmětů. Hroší hlava shlížela na sloní nohu, viktoriánský mikroskop stál mezi dvěma turbany, z vyplétaných sněžnic trčely oštěpy a obrovská loutka alegorie času, s pažemi a kosou zavěšenými na rybářském vlasci, seděla na houpacím koníkovu. Obchod patřil paní Klepné, ale vedla ho její neteř, Orélie Ruchová, která shromažďovala zboží z vetešnictví a domácích výprodejů. Vizuální vtíp, který sršel z výlohy, náležel výhradně Orélii.

Ten večer, kdy Oblong absolvoval pohovor, seděly teta s neteří u malého krbu v zadní části obchodu a srovnávaly výnosy z prodeje a náklady na nákup, což bylo vždycky ošemetné téma.

„Tohle je hotová pohroma,“ pronesla pronikavě paní Klepná a ukázala na hroší hlavu.

„Je to skvělý námět k rozhovoru.“

„Kolikrát už jsem ti... Tohle je obchod, kde se věci prodávají pro zisk, ne debatní kroužek. A pamatuj si, já se k obchodu snižuju jenom proto, abych ti dala práci.“ Důvěrně známou přednášku přerušilo zaklepání na dveře. „Řekni jim, že máme zavřeno. Copak lidi neumějí číst?“

Orélie Ruchová v sobě měla něco cikánského a zároveň svůdného i odstrašujícího. Měla dlouhé černé vlnité vlasy a rošťácké, temně oříškové oči. Muži ji zdálky obdivovali, ale k jejímu zklamání se ji jen málokterý pokusil poznat blíž. Nosila mosazné náramky,

obnošené džíny, tričko a roztřepenou vlněnou šálu. Oproti tomu paní Klepná měla na sobě kašmírový svetřík a boty z lesklé lakované kůže. Bydlela v prestižním věžovém domě na severu města. Natolik rozdílné byly jejich příjmy z obchodu.

Orélie si bývala bližší se svým zesnulým strýčkem Bartolomějem Klepným než s jeho ženou. Byl to bratr její matky, stavitel s geniálním nadáním umísťovat strhující nové stavby do změti opskurenských domů, věží a chodníčků.

Až jako vdova dovolila paní Klepná svým společenským ambicím plně se projevit, pracovala si cestu na Hrabáčova soirée a do rady Opskurenské obrody, městské charitativní organizace, kde zabobaní občané dobročinnost spíše hlásali, než aby se jí skutečně zabývali. Paní Klepná si chtěla otevřít luxusní obchod, a zainvestovala proto do prázdné nemovitosti na Zlaté střední, ale zalekla se kapitálových výdajů a nákladů na personál. Když se do Opskurna vrátila její osiřelá neteř a jako kompromis jí navrhla otevřít v domě starožitnictví, které za skrovný plat a byt nad obchodem sama provede, paní Klepná souhlasila s dvouletou zkušební lhůtou. Starožitnosti koneckonců vždycky přitahovaly dobře zaopatřené lidi. Ačkoli se nakonec Oréliin výběr zboží zaměřoval spíš na výstřední předměty než na starožitnosti, obchod rychle poskočil ze stavu, kdy si na sebe sotva vydělal, do zisku. Orélie v něm zůstala, navzdory kulturní propasti, která ji dělila od tetičky, jež měla dar zhmotnit se právě ve chvílích, kdy přišli vlivnější zákazníci, ale jinak se obchodu vyhýbala.

Orélii už táhlo na třícítku, toužila po dobrodružství a neměla vůbec v úmyslu nechat tajemného návštěvníka utéct. Při pohledu skrze špehýrku ve vstupních dveřích se muž venku znepokojivě objevoval a zase mizel, ale jeho klobouk se širokou krempou a kožené boty jí byly povědomé.

„Je to Hayman.“

„Myslíš toho tuláka?“ ušklíbala se paní Klepná, i když moc dobře věděla, kdo to je.

„Přišel za námi Hayman Salt.“

Orélie otevřela dveře. „No nazdar,“ pronesla, což byl její tradiční pozdrav pro starého mrzouta, s nímž měla veskrze harmonický vztah. Salt, vedoucí oddělení opskurenských městských zahrad a vrchní pěstitel, vmanévroval svou mohutnou postavu do dveří. V teplém pokoji se z něj kouřilo jako z konvice na čaj. Nelichotivý titul, kterým ho počastovala paní Klepná, používali i jiní, ale Salt nebyl žádný tulák, protože měl jak řádný domov, tak zaměstnání. Nicméně v několika ohledech byl ten popis přesný: v jeho tváři, neobratně oholené a zčervenalé pobyttem venku, se zračil neurčitý tulácký výraz, který kolísal mezi ustaraností a bezstarostností, a hřívá jeho šedivějících vlasů volala po hřebenu. Za těmi posměšky se však skrýval i temnější důvod: Salt pravidelně mizel na venkov na „výpravy do terénu“, jak tomu říkal. Podle městské šeptandy se dokonce bratřil s venkovany a navštěvoval jejich domovy. O jeho zahradnických kvalitách nemohl nicméně nikdo pochybovat. Formální městské záhony a méně šlechtěné Hájové zahrady se pyšnily řadou hybridních rostlin, které nerostly nikde jinde v Anglii. Každá z nich byla neskromně označená kovovým štítkem: od Haymanova áronu až po Haymanovu ostálku. Ale zahradníková pýcha byla okořeněná humorem. Když si starosta stěžoval na nedostatek poct věnovaných jeho osobě, objevila se na záhonech Hrabáčova petúnie, jejíž okvětní lístky hrály otřesnou směsí oranžové, žluté a zelené a jejíž květy hnilobně páchly. V Opskurnu, kde byly mimořádné vědecké schopnosti zcela běžné, se nikdo nepozastavoval nad tím, jak je to možné, že je Salt coby stvořitel nových druhů tak produktivní.

Jeho návštěvy v Tretkách, cetkách a relikviích měly prostý důvod — prodával do starožitnictví své archeologické nálezy, od římských vojenských spon až po mince skrovné hodnoty, které objevil při svých vykopávkách. Většinou chodíval během polední pauzy, předložil zboží, chvíli se handrkoval s paní Klepnou a nakonec stvrdili obchod sklenkou jejího odporně sladkého šery.

„Vy jste úplně promáčený!“ vyjekla paní Klepná.

Salt hodil svůj klobouk a kabát Orélii, která ucítila, že jí do stehna narazil nějaký tvrdý předmět — zahradnická lopatka. Zatímco se Salt soukal do prostřední židle u krbu, sáhla mu do druhé kapsy: byl v ní svazek igelitových tašek — na výsadbu sazenic nebo vytrhávání plevele však nebylo vhodné počasí ani roční doba. Bez obvyklé společenské konverzace vytáhl Salt z kapsy saka čtyři barevné kameny, červený, modrý, hnědý a bílý. Na povrchu byly trochu flekaté, ale barva i tak bohatě zářila a všechny byly dokonale kulaté a stejně velké. Orélie si všimla napětí v Saltových ramenou, jako by se těch kamenů chtěl zbavit a zároveň si je nechat.

Obě ženy se dívaly na zboží. Paní Klepná viděla zisk. Orélie cítila jakousi nehmotnou přítomnost.

„Kde jste je našel?“ zeptala se paní Klepná.

„Deset guinejí za jeden. Berte, nebo nechte být.“

Orélii ty kameny připomínaly jednotlivé živly — oheň, vodu, zemi a vzduch — a její reakce s sebou nesla instinktivní vhled: nejsou jen na ozdobu, mají nějakou funkci.

Paní Klepná si Saltovu příkrou odpověď vyložila jako novou vyjednávací techniku. „Korálky prodáváme dva za penny. Ale přiznávám, že jsou pěkné — tři guineje za každý z nich a k tomu guineu navíc za to, že jste si na nás vzpomněl.“

„Jsou nádherné,“ poznamenala Orélie, která se chtěla postavit tetině lakotě.

„Dvě guineje za to, že jste si vzpomněl,“ dodala paní Klepná s úšklebkem.

„Deset guinejí za kus,“ odvětil Salt s napětím v hlase.

Paní Klepná, celá bledá rozčilením, souhlasila.

Když jim Orélie nalila šery, znovu se projevila Saltova obvyklá povaha. „Z které ruky?“ zvolal a podal jí z druhé kapsy hrst cibulek. „Haymanovy krokusy!“

Cibulky s nazelenalým nádechem na koříncích a modrými skvrnami na papíru podobné vnější slupce slibovaly jedinečné květy.

Paní Klepná odmítla nabídnout tulákovi druhou sklenku. Když Orélie Salta vyprovázela, pošeptal jí: „Na těch kamenech mi něco nehraje. Na vašem místě bych je rychle poslal někam hodně daleko.“

Jakmile se za zahradníkem zavřely dveře, paní Klepná, jejíž povýšený zevnějšek skrýval mysl podobnou počítadlu, se obrátila k neteři. „Tenhle tvůj sentimentální projev mě stál šestadvacet guinejí.“

„Salt ví, kdy držet cenu.“

„Nejspíš jsou kradené.“

„Ale teti, to snad nemyslíš vážně.“

„Nevíš, kam v noci chodí.“ Paní Klepná běžně kořenila hovor narázkami na tajné, zejména noční aktivity svých zákazníků. „Vědomosti znamenají moc,“ naznačila jednou, když jí neteř ten zvyk vyčítala. Zatímco Orélie truchlila nad ztrátou strýčkova usměrňujícího vlivu, Deirdre Klepná obrátila pozornost k praktickým záležitostem. „Na cedulku napíšeme *Prastaré opskurenské uklidňující kameny*.“

„A co to přesně znamená?“

„Středověké kamínky na ukrácení dlouhé chvíle.“

„Aha.“

„Cena na vyžádání. Aby člověk dokázal porozumět obchodu, musí se nad něj umět povznést — kéž by tě to matka naučila.“ S tímhle rýpnutím do své zesnulé švagrové si paní Klepná strčila do kapsy hrst bankovek z pokladny a odešla do své čekající rikši.

Orélie kameny označila podle tetiných instrukcí a vybrala pro ně nenápadné místo — doufala, že tím získá čas na další průzkum. Vybrala ho dobře. Nikdo se o ně nezajímal a vzhledem k tomu, co všechno ji zaměstnávalo, myslela na ně stále méně i ona.

Salta však neopouštěly nepříjemné pocity. Potlačení pravdy může být stejně špatné jako lež. Nevěděl, co ty kameny způsobují, ale věděl, kde je našel, a to bylo samo o sobě dost znepokojivé. Modlil se, aby skončily v něčí šperkovnici, nemilované a nepoužívané.

5

Oblong se pokouší poznat svou třídu

Oblongovy pokusy o průzkum nebyly příliš úspěšné. Mapy mu potvrdily odlehlou polohu údolí a skutečnost, že do něj vede jen jedna příjezdová cesta, ale kromě toho v nich nebyly žádné podrobnosti. Město samo se na nich ani neobjevovalo. Řeka Opskura se, jak se zdálo, také ostýchala okolního světa: vynořovala se z úpatí severních kopců a poblíž jižní hranice Opskurna opět mizela pod zemí.

Průvodce popisovaly opskurenskou komunitu jako „tajnůstkářskou a nepřátelskou“ a varovaly návštěvníky, aby se připravili na to, že je místní vůbec nepustí dovnitř nebo je za soumraku vyhodí ven bez možnosti dopravy. Dále se v nich uvádělo, že na Ostrovním poli, velké louce ležící jižně od města obklopené přítokem řeky Opskury, tu a tam roste pod duby jedinečná rostlina, opskurenská vinná růže, ale botanici zvenčí tam měli zakázaný vstup. Zchátralý autobus, nevrlý řidič a padací mříž byly nepochybně součástí stejné odstrašovací strategie.

Oblongovi přišel poštou obratem podrobný seznam instrukcí nadepsaný *Cizinci a venkované*. Kategorie „cizinci“ zahrnovala všechny lidi z vnějšího světa a „venkované“ byli obyvatelé Opškurenského údolí, kteří nežili ve městě. Cizinci ani venkované neměli dovoleno zůstat ve městě přes noc a jedinou výjimku představovali importovaní zaměstnanci školy, nicméně předpisy Oblongovi zapovídaly ubytování na Zlaté střední nebo na Trhovém náměstí. Podle poznámky pod čarou se ale mohl účastnit zvláštních městských

slavností, z nichž byly uvedeny dva příklady: Velký závod jarní rovnodennosti a Vulkánův tanec.

Po instrukcích následoval objemný balík, který obsahoval dva hábity, jeden s fialovým pruhem na rukávech (úbor třídního učitele) a druhý se zeleným pruhem (úbor učitele dějepisu). Na příloženém vzkazu stálo:

Insignie přikládám — zkontrolujte si velikost.

V úctě Vaše

Angela Trimbleová

P. S. Neberte si žádné staromódní vybavení jako počítače nebo mluvící stroje. My studujeme z knih a mluvíme spolu tváří v tvář.

Když opadly dozvuky radosti z hábitů, začaly mu v mysli klíčit do-
těrné otázky. Proč si opskurenská škola vybrala právě jeho? Proč
nechtěli žádné doporučení? Proč se Rhombus Smith nezmínil
o jeho předchůdci? Byl to také člověk zvenčí? Tyto myšlenky však
Oblonga neodradily — byl zvědavý. Ještě ten večer napsal řediteli
Smithovi:

Vážený pane řediteli,

*pošlete mi prosím třídní záznamy z minulého roku a navrhněte
témata pro výuku dějepisu.*

S pozdravem

Jonáš Oblong

Dokumenty, o které žádal, přišly obratem se vzkazem psaným kul-
tivovaným rukopisem:

*Vážený pane Oblongu,
jaký báječný entuziasmus! Posílám požadované dokumenty.
Co třeba Velká hospodářská krize?*

*S přátelským pozdravem
Rhombus*

Třídní záznamy byly rozdělené na žáky z města (na bílém papíře, takových byla valná většina) a na venkovany z okolního údolí (na zeleném papíře). Žáci z první skupiny byli poctěni celými křestními jmény, zatímco u druhé skupiny se uváděly pouze jejich iniciály — další náznak diskriminace. Jméno třídního učitele bylo vymazáno, stejně jako jméno přechozího učitele moderních dějin.

Oblong se rozhodl nikoli pro Velkou hospodářskou krizi, nýbrž pro Americkou občanskou válku, ke kterémužto tématu měl rozsáhlé poznámky a v němž by si měl každý přijít na své. Na týden se ponořil do příčin a prvních střetů. Až přijede do Opskurna, bude mít dost času, aby se podíval na to ostatní.

6

Podivná společnost

Oblong se vrátil do města čtyři dny před začátkem pololetí, jak byl instruován. Tato cesta kopírovala jeho první výpravu — použil vlak, potom autobus a nakonec otevřený vůz —, ale tentokrát ležela na zemi námraza a nebe bylo bezmračné. Když projížděli mezi vlnícími se poli a sady a tu a tam kolem nějakého statku, město Opskurno, se svými zvláštními křivými mosty a lesem věží, se objevovalo a opět ztrácelo z dohledu. Na severovýchodní straně se z břehu řeky prudce zdvihal skalnatý sráz a jeho význačná poloha byla zdůrazněna tím, že na něm stál jediný místní kostel, jehož kamenná věž s cimbuřím dominovala nebi. Dál na východ za řekou se rozkládala zlověstně vyhlížející blata, která narušovala pouze jediná jižní vyvýšenina, na níž stála strážní věž — nyní opuštěná, a soudě podle toho, že k ní nevedla žádná cesta ani pěšina, nepřístupná.

Boris vyložil Oblonga pro změnu u Severní brány a nechal ho, aby se po Zlaté střední vydal ke škole, kde nad vchodem visela litinová kniha připevněná k brýlím. Za branou uviděl Oblong řadu propojených nádvoří, na otevřených prostranstvích rostla tráva.

Vstup střežila vrátnice, jejíž stěny byly pokryté přihrádkami a podobaly se včelí plástvi. Službu právě měla slečna Trimbleová. *Kdyby byla méně přísně oblečená, rozpustila si vlasy a vůbec se trochu uvolnila, mohla by být jistým majestátním způsobem přitažlivá*, pomyslel si.

„Aha, tak vám to ještě nestačilo!“ prohlásila, jako by vítala pověstný falešný pětník.

Oblong se cítil spíš jako nový žák než jako učitel a poklusem za ní běžel do třídy. Ohromila ho kvalita vybavení a všeobecná čistota. Výukové plakáty na stěnách ilustrovaly vývojová stadia žaby a virus planých neštovic, ovšem do takových vědeckých podrobností, které se v dané věkové skupině většinou neprobírají. Zdálo se, že jejich přítomnost slečnu Trimbleovou znervózňovala a ve spěchu je srolovala. Její neklid přivedl Oblonga na myšlenku, že musel mít dva předchůdce: třídního učitele (což byl zjevně přírodopisec) a učitele moderních dějin. Podíval se do sešitů z přírodopisu a dějepisu. Ačkoli v nich, stejně jako v záznamech byla jména obou učitelů vymazána, měli na první pohled velmi odlišný rukopis. Oblong zavětral ututlaný skandál a taktně se na to slečny Trimbleové zeptal. Ta mu úsečně odpověděla, že v opskurenské škole si „nepotrpí na nostalgii“, a poradila mu, ať se soustředí na své současné kolegy.

„Většina z nich už je zpátky a všichni mají rádi čaj. Sborovna je tamhle — projdete těmi velkými dubovými dveřmi a doleva. Pak se vrátíte ke mně a já vám ukážu váš byt.“

Když Oblong vstoupil, rozhostilo se ticho a moře neznámých tváří si ho měřilo od hlavy až k patě.

Led prolomil muž v raném středním věku oblečený v teplákové soupravě. „Boris říkal, že se tu objevíte. Já jsem Gregorius Jones, tělocvikář — ve zdravém těle zdravý duch —, a vaše držení těla, pokud se neurazíte, je u někoho tak mladého zavrženíhodné. V úterý večer organizuji pro pedagogický sbor zdarma lekce pilates, pokud byste chtěl zastavit svůj tělesný úpadek. Ale teď abych vás představil...“

Většina kolegů ho přivítala pouze letmo, být ne nezdvořile. Nejvřelejšího uvítání se mu dostalo od živiálního muže, který byl nápadný díky překvapivě úspěšné kombinaci velkých uší a orlího nosu.

„Prosím, seznamte se s jedinečným Veseym Bolithem,“ zahlaholil Gregorius. „Vesey je vedoucí Jižní výzkumné věže a náš stálý astronom. Sdílíme spolu zájem o nebeská tělesa (v mém případě těla) a dokonalý pohyb.“

„Velice mě těší — vždycky mám radost, když se do našeho podivného vesmíru zatoulá nějaký zbloudilý návštěvník.“ Bolitho ubral na hlase. „Je škoda, že předpisy nepovolují alespoň středověkáře. Galileo, Brahe, Koperník — ti muži jsou moji hrdinové. Učím jejich teorie, ale nikdo nesmí přednášet o jejich době. Ale lepší jedna černá díra než několik černých děr. Stavte se za mnou někdy k večeru — mám v Jižní věži dobrý dalekohled. A zatím,“ ukázal na hemžící se masu učitelů, „pokud chcete být za hvězdu, obíhejte jako planeta.“

Oblong v Bolithově chování vycítil vítaný smysl pro neplechu.

„A najdete si přátele mezi lidmi z Jižní věže,“ zašeptal Gregorius Jones.

„Proč?“

„Jejich bádání je příjemnější.“

Oblong obcházel místnost. Zarazilo ho, že se kolegové oslovují příjmením. Na opskurenské škole vzkvétala staromódní formálnost. Nejméně srdečný byl Hengest Strimmer, poměrně mladý muž s brýlemi ve tvaru půlměsíců a tmavými kudrnatými vlasy, který nejspíš musel velmi předčasně projevit výjimečné nadání, protože byl vedoucím Severní výzkumné věže. Další kolegyně, Vulpina Cheriskirosová, štíhlá, drobná a nakrátko ostríhaná, se držela zpátky a působila spíš znuděně než nepřátelsky.

Strimmer odmítl Oblongovu podanou ruku.

„Vzpomeňte si na posledního dějepiséře,“ ucedil Strimmer směrem k Jonesovi. „Vsadím padesát guinejí, že tenhle to nevydrží ani do dalšího pololetí.“

Vesey Bolitho odešel a Gregorius Jones šel s ním.

Oblongovi jeho osamělost nevadila: věděl, že respekt si musí teprve získat. Rozhodl se vyrazit na průzkum. Kabinet hudební výchovy disponoval nejnovějším nahrávacím vybavením. Kabinet moderních jazyků v budově nazvané Babylon a velkolepá tělocvična také nebyly v ničem ošizené. Oblong procházel školou, která byla nápadně bohatě dotovaná, ale nikde neviděl žádnou poctu mecenáši. Kabinet Jižní výzkumné věže se pyšnil velkou kupolí,

kde sídlila observatoř Veseyho Bolitha. Dostat se do Severní věže bylo obtížnější. Přes odlehlé nádvoří se vinul dlouhý železný plot s ostrými hroty, v němž se nacházela jen úzká branka, která byla sice otevřená, ale zároveň byla ověšená růžencem visacích zámku a odstrašujícím nápisem: *Výzkumný kabinet Severní věž — vstup povolen pouze za účelem vědeckých schůzek.*

Oblong se rozhodl, že průzkum terénu by se dal považovat za vědeckou záležitost, a protáhl se dovnitř, ale hned uskočil. Jeho stehno jen o několik centimetrů minula čelist ohromného mastifa. Odhalené zuby, růžové dásně s černými skvrnami — pes chňapl, zavrčel a pak znovu chňapl. Ze stínu se vynořil Strimmer.

„To neumíte číst?“

„Promiňte, já myslel...“

Strimmer nasadil dětinský hlas. „Já jsem přivandrovalec, nemám čas se obtěžovat jejich pitomými předpisy.“

„Jenom mě překvapuje, proč je tenhle kabinet tak opevněný.“

Oblong udělal váhavý krok vpřed a pes se na něj vrhl. Strimmer se usmál a Oblong zase ustoupil. Mastif se začal čenichem třít o zadní stranu Strimmerova pravého stehna. Zjevně byl vycvičený tak, aby miloval své pány a zaútočil na každého, kdo překročil práh.

Oblong pohnul palcem na noze. Další chňapnutí.

„To si říkáte historik? Moudří, kteří si chrání své cenné zdroje.“ Strimmer pohladil psa po hlavě. „Pro zábavu žere zkumavky.“

Oblong se rozhodl neudělat Strimmerovi tu radost, aby hned ustoupil. „Neznal jste náhodou toho bývalého učitele moderních dějin?“

„Dost dobře na to, abych věděl, že si náhradou za něj najdou nějakého dalšího idiota.“

Rozvážnost nakonec zvítězila nad odvahou a Oblong zamířil zpátky k vrátnici. „Potkal jsem okouzlujícího muže s okouzlujícím psem.“

„Občas je těžké je od sebe rozeznat,“ odvětila slečna Trimbleová se zábleskem úsměvu.

Možná že si na téhle neobvyklé škole nakonec najde pár přátel. Ta myšlenka mu dodala odvalu. „Čím se zabývají v Jižní věži?“

„Navrhují zábavné vynálezy pro vnější svět, od hraček až po dalekohledy.“

„A v Severní věži?“

Slečna Trimbleová otočila zápěstí a pohledem probodla své hodinky. „Měl byste vyrazit,“ odpověděla. Podala mu klíče, sdělila mu adresu (Tepenná ulička 3) a stručně mu popsala cestu — na první křižovatce doleva, na třetí doprava, na druhé doleva, na čtvrté doprava, pak dolů slepou uličkou, na konci znovu doleva, doprava, doleva, doprava, doleva a skoro až k městským hradbám.

Oblong se ocitl uprostřed rušného městečka bez aut. Jako taxíky sloužily cyklorikši, láskyplně pomalované a poháněné vakuovou technologií Borise Polka. V tomto ročním období byli cestující zachumlaní do pestrobarevných příkrývek. Zvonky vozítek a varovné volání „Pozor, rikša!“ tvořily neoddelitelnou součást opskurenské pouliční hudby. Mezi rikšami se rychle proplétala obyčejná kola, vepředu s košíky plnými knih nebo zboží. Co se týkalo oblečení, Oblong kolem sebe viděl spoustu barev a variant pro obě pohlaví a ohromující množství nejrůznějších stylů, ať už šlo o klobouky, kalhoty, nebo kabáty. Opskurenští návrháři, ve snaze o samostatnost a originalitu, se pustili svou vlastní cestou.

Obchody, které právě zavíraly, inzerovaly své zboží nebo služby na houpajících se ručně malovaných štítech. Názvy ulic, vyvedené bílou barvou na tmavozeleném podkladu, stály na obdélníkových kovových destičkách zapuštěných do zdí. Zlatá střední, která vedla ze severu města na jih, byla rovná a velkoryse prostorná, kdežto postranní uličky byly úzké a téměř nikdy nevedly rovně. Polodřevěné domy se k sobě nakláněly v tmavých průchodech, jako by se zdravily. Městské architektuře dominovaly roubené věže. Některé z nich byly spojené závěsnými krytými průchody, jedny byly vysoké a štíhlé, kdežto další nízké a podsadité. Mnoho z nich se už vlivem času zkroutilo a všechny měly okna. I na nižších úrovních byly budovy

propojené mosty, které pod sebou vytvářely přístřešky proti špatnému počasí — místa jako stvořená pro klevety a vyzrazená tajemství. Z nižších pater bohatších věží visely propracované balkony a v těch nejpodivnějších místech se ke dveřím vlnila vnější schodiště. Vzhledem k různorodému panoramatu se dole na ulicích i ve dne neustále střídalo světlo a stín. Na Trhovém náměstí, ve středu městského dění, stály kolem velkolepého průčelí radnice, jedné z mála budov z opracovaného kamene, shluky obchodů a stánků. Obchody patřily měšťanům a přenosné stánky venkovanům, jejichž jména byla ozdobně vytištěná na plátěných stříškách. V době, kdy se soumrak měnil v noc, zamířily stánky, rovněž poháněné vakuumým pohonem, domů na jednotlivé statky. Padací mříž se přesně načas nadzdvihla, aby jim umožnila odjet: venkované podle zákona nesměli zůstat ve městě po sedmé hodině večer.

Trhové náměstí mělo tvar kruhového objezdu — uprostřed stála na sloupech věž se střechou z dubových šindelů a v její polovině byly umístěny hodiny, jež svými údery svolávaly občany do kostela a na městské schůze. Nahoře byla věž vyboulená, aby mohla pojímat ohromný zvon přezdívaný „Posel zhouby“.

Ukázalo se, že číslo tři v Tepenné uličce je poněkud nepřesné určení — nebyla to ani tak tepna, jako spíš nedůležitá žilka ve složitém oběhovém systému města Opskurna. Oblongův byt se nacházel v nejvyšším obyvatelném poschodí zchátralé věže. Šlo se k němu po skřípějícím dřevěném schodišti, které ještě nebylo úplně ztrouchnivělé, ale moc tomu nescházelo. Byt sestával z kuchyňky, koupelny, pohodlně zařízené ložnice a pracovny. Dřevem obložené stěny byly poseté tmavými skvrnami. Z okna pracovny byly vidět zpěněné vody řeky Opskury.

Když Oblong spatřil vázu s papírovými květinami, zásoby jídla v kuchyni a připravený krb, zvedlo mu to náladu. Stál zrovna na špičkách na židli a rovnal si knihy, když tu ho přepadl skřehotavý ženský hlas.

„Já sem vaše obecná osoba — říkaj mi Aggs.“

Oblong se pokusil přidržet knihovny, ale židle se překotila. Zachytily ho dvě pevné ruce. Obrátil se a uviděl před sebou malou dámu s kadeřavými bílými vlasy a se zuby jako náhrobní kameny. Odhadoval ji na pozdní střední věk.

„Já dělám všechny školní byty ve městě,“ pokračovala a máchnutím ruky naznačila rozsah svého panství, „váš a Thingummyho a taky tamtoho, jak se menuje, naproti.“

„Dobrý den.“ Oblong potřásl Aggs rukou, kterou mu nabídla. Měla žulový stisk.

„Máte pro sebe celý patro — co vy na to?“

„Je to moc pěkné a zcela vyhovující.“

„Vyhovující pro co?“

„Pro studium a odpočinek.“

„Studium a odpočinek! Jestli se budete držet jenom toho, tak já sem papež,“ odvětila Aggs s vědoucím mrknutím.

Oblong, který byl sám citlivý na požadavky pracovat přesčas, navrhl Aggs, že nemusí zůstat tak dlouho.

„Moje pracovní doba se řídí tím, co je potřeba, pane Oblongu, a podle mého je uvítání a loučení na prvním místě.“

Oblong se zeptal, co má taková obecná osoba v náplni práce.

„To, co si z ní kdo udělá. Obecná osoba je kuchařka, uklízečka, pradelna a špeh,“ zachechtala se škodolibě Aggs a opékala přitom tousty a stavěla vodu na čaj. „My dva budem kamarádi.“

„Aggs je zdrobnělina Agáty?“

„Jmenuju se Agapanthus. Dokonce ani pan Smith si to nedokáže zapamatovat. A teď koukejte něco sníst a vypít, nebo se vám ty knihy v hlavě všechny pomotaj. Někdo je radí podle velikosti, někdo podle témat a někdo podle abecedy — já osobně sem pro témata. Proč míchat dohromady polštáře a pánvičky?“

Oblong poslušně upíjel svůj druhý čaj a Aggs ho mezitím instruovala, jak zacházet s ledničkou a sporákem, sdělila mu předpověď počasí na nadcházející měsíc, seznam nejdůležitějších obchodů a otevírací dobu jediné opskurenské hospody, Tovaryšova kvasu,

a nakonec ho ujistila, že se čtvrtou třídou nebude mít žádné potíže. Jenom se musí dostavit první den pololetí v půl deváté — a v hábitu.

„Vy jste byla obecná osoba mého předchůdce?“

„Můj nebyl, pokud teda nějakou obecnou osobu vůbec měl.“

Na světě existují dobří lháři a průměrní lháři a pak několik málo takových jako Aggs, jejichž lži jsou tak zjevné, že se jim tak snad ani nedá říkat. Její obličej, uvyklý upřímnosti, se zkrivil. Povytáhla obočí, roztáhla nosní dírky a upírala pohled na své boty.

Oblong se rozhodl, že ji nebude dál trápit. Zřejmě poslouchá něčí rozkazy.

Další dva dny se Oblong zdržoval hlavně ve svém bytě, částečně proto, aby se vyhnul zhoršujícímu se počasí, dílem z ostýchavosti a také proto, že byl odhodlán se na svou první hodinu dokonale připravit. Aggs mu zásobila poličky v kuchyni spoustou jídla, takže nemusel ani chodit nakupovat.

Poslední volný večer se rozhodl, že se osmělí a půjde ven, a hned narazil na dvě budovy, které otevřeně hlásaly nepřátelský vztah k návštěvníkům. První z nich byla obehnaná vysokou zdí, na níž tu a tam visely červeně napsané výstrahy: *Zakázané území — Zámek Opskurno — Nevstupovat*. Navzdory těmto nařízením se zdálo, že na budově probíhají rozsáhlé restaurátorské práce. Druhá budova, pěkná stavba, na kterou byl dobrý výhled, měla na tabulce ve zdi napsanou podobně nepřátelskou zprávu. Stálo na ní: *Štitová vila* a dále: *Marmion Hyl, opskurenský berold. ŽÁDNÉ NÁVŠTĚVY*.

Průčelí Štitové vily bylo přehlídkou heraldického umění. Na obou stranách impozantních dvojíých vstupních dveří se po dubových trámech vinuli kamenní hadi, na horní římsě stáli na stráži čtyři olovení gryfové a nad každým oknem byly zasazené štíty. Dvojité dveře zdobilo skvostně vyvedené písmeno O značící Opskurno. Oblonga napadlo, že v zámku a heroldově domě — což byly zjevně nejstarší stavby ve městě a obě byly uzavřené návštěvníkům — se musí někde skrývat důvod zvláštního statutu města Opskurna,

a vzápětí se za tu úvahu pokáral. Smlouva mu nařizovala držet se od roku osmnáct set dál, pokud se jednalo o svět mimo údolí, a opskurenské historii se měl vyhýbat úplně. Tady musí žít v přítomnosti. Soukromé spekulace by ho mohly jedině svést z cesty.

Místy ze Zlaté střední a dalších hlavních ulic vedla otevřená schodiště s výstředními názvy jako Jákobův žebřík a Slepcevy schody, která se vinula vzhůru hlava nehlava. Oblong prošel kolem několika z nich, než si uvědomil, že vedou na otevřenou visutou stezku pro pěší zvanou Éterova cesta, která se klenula nad bohatými západními částmi města. Vystoupal na ni a zjistil, že se tam nacházejí řady domů řemeslníků a obchodníků namačkané k sobě ve vzájemně soutěžících skupinách — každý dům měl svou výlohu a zdobné kovové znamení. Některá znamení byla statická, kdežto jiná měla maličká kovová dvířka, která se otvírala a zavírala, drogistické skleničky, které se vyprazdňovaly a naplňovaly, písmena, jež měnila barvu, hodiny s točícími se ručičkami, procházející se modelky, letící a třepotající se křídla. Místy zahlédl okázalejší fasády zdobené výjevy jednotlivých řemesel: to byla sídla opskurenských cechů. Oblong je začal počítat a všimal si jejich polohy ve městě. V následujících týdnech jich objevil deset: řezbáře, sklenáře, pekaře, časoměřiče, koželuhy, kloboučníky, kovotepce, hračkáře, zedníky a míchače. Chyběly mu už jen dva cechy.

Obchodníci na Éterově cestě byli vcelku přátelští. Zprávy se zjevně šířily rychle a Oblong často slychal „Brej večír, pane učiteli!“. S potěšením pozoroval ostatní chodce a zároveň se snažit poskládat si dohromady části toho podivuhodného města. Jedna z věží nazvaná U Vlada, opskurenského paliče a prodejce lihovin, jejíž obchodní část ústila na Éterovu cestu, měla po stranách nepravidelně rozmístěné mosazné bubliny. Za výlohou byla vystavena impozantní sbírka lahví rozličných tvarů a barev s různorodým obsahem: Oblong zaznamenal whisky, gin, brandy a vína obyčejná i fortifikovaná.

Jeho poslední zastávkou byla jediná opskurenská hospoda Tovarýšův kvas. Vývěsní štít vypodobňoval poutníka s rukou u ucha,

jako by sbíral informace, a nad ním stálo jméno hostinského, Billa Ferdyho, jehož Kurážný speciál na Oblonga tolik zapůsobil. V souladu s převažujícím městským stylem se na stěnách střídala bílá omítka s tmavými dubovými trámy. Hospoda zabírala jednu velkou místnost: mezi zaplněným barem na jednom konci a žhnoucím krbem na druhém stálo několik stolků. Po straně Oblong zahlédl dřevěné boxy, kde se hrály společenské hry. Dlážděnou podlahu změkčovaly koberečky. Zpoza baru ho oslovil statný muž s přátelským obličejem a ostrou venkovskou výslovností. „A kdopak vy jste? Určitě se mě na to bude někdo ptát.“

„Já jsem nový učitel.“

„Já jsem Bill Ferdy.“ Stisk jeho ruky Oblonga skoro přetáhl přes bar. „A neučíte náhodou dějepis?“

„Přesně tak,“ přisvědčil Oblong.

„Už bylo načase — je to v zákonech, nemůžeme být bez dějepisáře déle než jedno pololetí. A chválabohu, vy nevypadáte ani trochu jako Lahvička.“ Bill Ferdy si položil prst na ústa, jako by chtěl sám sebe pokárat. „Ajta krajta — o tom ani slovo. První pivo je na účet podniku, pane učiteli.“

„Proč se to tu jmenuje Tovaryšův kvas?“

„Kvas se používá při výrobě piva a také je to starý výraz pro hostinu. A při kvašení vznikají nové věci. Po čem jiném by mohl takový tovaryš toužit, co myslíte?“

Oblong přikývl a v tu chvíli vešel dovnitř Strimmer se svou kolegyní ze Severní věže, Vulpinou Cheriskirosovou. Strimmer Oblonga odstrčil loktem.

„Pamatujte na dobré vychování, pane Strimmere,“ napomenul ho hostinský.

„Vždyť je to dějepisář.“

„A já jsem hostinský a vy jste vědec — no a co?“ Ferdy si založil obrovské ruce v bok.

Než aby vyprovokoval šarvátku, Oblong se raději uklidil do vzdáleného rohu a neúspěšně se snažil popsat svou vycházku ve

verších. Alespoň zjistil jméno svého předchůdce — Lahvička. Mezi psaním veršů zachytil pohled staršího muže sedícího ve stínu na druhém konci místnosti. Neznámý se tvářil spíš zvědavě než nepřátelsky. Když Oblong znovu vzhlédl, byl muž, který ho pozoroval, pryč.

„Nikdy by si nedovolili riskovat dalšího Lahvičku,“ zamumlal Strimmer do piva a pokývl směrem k Oblongovi. „Ale najmout takového idiota...?“

„Když se člověk jednou spálí, už si dává pozor,“ přitakala Cheriskirosová.

Strimmer předpokládal, že jeho bývalá žákyně, fyzička a nyní nejmladší členka zaměstnanců Severní věže, zůstává i nadále v jeho područí navzdory tomu, že se surovou příkrostí ukončil jejich krátký milostný poměr. Přitahoval ho její kousavý způsob vyjadřování, šedozelené oči a rezavě červené vlasy. Vulpina byla přezdívka ze školních let, kterou si vysloužila jak pro svůj liščí vzhled, tak pro svého nezávislého ducha.

„Ale proč bychom měli pustit do zámku nějakého zatraceného cizince? Co to Hrabáč hraje za hru?“ rozčiloval se Strimmer.

„Ten cizinec zaplatil majlant. Viděla jsem jeho auto — obrovský naleštěný černý stroj. Hrabáč se dostal ke korytu, to je celé.“

Strimmerovi se zatřpytily oči. Cheriskirosová ten pohled znala: Strimmer vycítil příležitost.

„Jak mohl Lahvička vědět, že se na zámku usadí člověk zvenčí?“

„Lahvička vždycky říkal: *Člověk musí najít minulost, aby mohl číst budoucnost.* Možná měl pravdu.“

„Pseudožvásty,“ odvětil Strimmer přezíravě.

„Lahvička také řekl, že ten člověk zvenčí ovládne město, což dává smysl — proč by sem jinak jezdil? Přitahuje ho naše nezávislost a chce vládnout.“ Cheriskirosová viděla nedostatky svého argumentu, ale nechala si je pro sebe. Vládnout — ale s jakým cílem? Nepotřeboval peníze, neznal místní lidi. Byl to jen zbytečný projev

marnivosti? Měla dojem, že ne, zahlédla jeho tvář v okně rolls-royce a rozhodně tak nevypadal.

Strimmer Cheriskirosovou podceňoval. Mladá žena vedla dvojitý život, o čemž neměl ani ponětí, a měla své vlastní ambice, ačkoli se zatím neubíraly žádným konkrétním směrem. Sama zapřádala s Lahvičkou rozhovory a vybrané podrobnosti si nechávala pro sebe. Přemýšlela, co dalšího Lahvička asi objevil a jak to souviselo s jeho zmizením.

Za zdobnými zdmi, sloupy a překlady Štítové vily žil Marmion Hýl, držitel jedné z dědičných městských hodností: byl to opskurenský herold. Truchlivými chodbami procházeli jeden Hýl za druhým. Jeho všeobecně známé povinnosti, zaznamenané v různých částech objemných osmadvacetisvazkových *Historických předpisů*, měly nádech svérázné starobylé formality. Herold dohlížel na ozdobné řezby, které okrašlovaly městské střechy, balustrády, klepadla a korouhve — různé rodiny vlastnily výhradní právo na různé symboly —, dále kontroloval kvalitu jejich provedení a jeho *imprimatur* bylo nutným předpokladem, aby mohl být učen povýšen na mistra řezbáře. Herold měl právo veta ohledně nové výstavby, ale bylo zvykem, že ho jen málokdy využíval. Vedl záznamy o narozeních a úmrtích. Vypočítával data svátků a rituálů, což byl úkol, který vyžadoval pouze základní znalost lunárního kalendáře.

Jeho úřad na něj nicméně uvaloval další břemena, o nichž opskurenští občané nevěděli. Marmion Hýl byl držitelem jediné městské kopie Opskurenského statutu, na základě jehož podivných podmínek získalo město nezávislost, a on ho jako jediný směl číst, protože se na něj nevztahovaly *Historické předpisy*. Udržoval a střežil historické záznamy, polici za policí, v místnosti zvané archivoár, což byla velká knihovna v srdci Štítové vily, kam směl vstoupit pouze on. I v jiných ohledech byl osamocený, neboť se poddal vůli svého otce, který trval na tom, aby se oženil kvůli společenským konexím, a nikoli z lásky. Paní Hýlová se projevila jako povrchní osoba, celá

uchvácená kroužkem Hrabáčových obdivovatelů. Pod jejím vlivem získal jejich syn a dědic podobné priority, a v důsledku toho se pro Marmiona stala práce celým jeho životem.

Ten večer, kdy se Oblong procházel po Opskurnu, ležely všechny svazky opskurenských *Historických předpisů* otevřené na šesti stolech v arkýřích archivoáru. Marmion Hýl je všechny neúspěšně prohledával ve snaze najít zákon zapovídající znovuotevření zámku nebo alespoň jeho odprodej člověku zvenčí.

Nelíbilo se mu cizincovo okázalé auto, jeho tvář ani motiv lasičky, který byl neochotně odsouhlasen pro použití při rekonstrukci. A co bylo nejhorší, nerozuměl tomu, co sira Veronala Lapilla pohání, třebaže Hrabáčovým pohnutkám rozuměl zase až příliš dobře.

V příšeří nejzazšího arkýře archivoáru stála řada polic, na nichž byly uloženy dvě velmi odlišné sbírky knih ze šestnáctého století. Jedna z nich se zaměřovala na konvenční vědu a filozofii a byla úhledně svázaná v béžové kůži, zatímco tu druhou, vázanou v černé, tvořila o poznání tajuplnější směsice spisů o jedech, mučení, herezi, atentátech a filozofii moci a také návody na pěstování a šlechtění. Obě bývaly kdysi uloženy na zámku.

Knihy odrážejí zájmy, zájmy formují osobnost a osobnost určuje činy. Instinkt Hýlovi říkal, že tyto sbírky byly shromážděny protichůdnými silami, a pokud tomu tak bylo, musel být zámek v různých obdobích domovem ctnostných i zlovolných pánů. Pronásledovala ho zneklidňující myšlenka, zda uzavření zámečku před mnoha lety neznamenal, že druhá zmíněná skupina zvítězila a jakýmsi způsobem stále představovala hrozbu... ale *jakou?*

Když Hýla něco vyvedlo z míry, pronášel nahlas improvizované nesmyslné řady slov spojených asociacemi. Uklidňovalo ho to a pomáhalo mu to se soustředit, takže se k tomu uchýlil i teď: *Hmyz — štípe — dříví — na zimu...*

7

Jiný úbel pobledu

Sir Veronal kontroloval, jak pokročily práce na rekonstrukci zámku. Zedníci, tesaři, řezbáři, pokrývači a sklenáři odvedli obdivuhodnou práci.

Jeho ranní návštěva na radnici byla také povzbudivá. Opskurenské *Historické předpisy* zapovídaly jak archeologii, tak vlastnictví jakýchkoli historických vyobrazení údolí nebo publikací o něm. Stejně tak nikdo zvenčí nesměl o Opskurnu psát, a to na základě prastarého alžbětinského statutu. Takže jistě platilo, že čím větší tajnůstkářství, tím větší tajemství.

Jeho výzkum v londýnských antikvariátech odhalil jednu stránku v drobné knize, která sítí proklouzla. Autor publikace se označil jako potulný vikář Ambrož Claud a vypodobnil svou návštěvu Opskurenského údolí následovně:

Po dvou příjemných dnech v Hoy jsem nedokázal odolat výzvě Opskurna. Strávil jsem dvě noci pochodem dolů do údolí a dva dny jsem prospal v bezpečí místních odlehlých lesů. Nechal jsem si narůst vous a vzal si na sebe své nejméně okázalé šaty. Následujícího dne mi přišlo na pomoc počasí. Pršelo tak prudce, že se mi povedlo nepozorovaně proklouznout dovnitř, než se spustila padací mříž. Hospodský byl dobrosrdečný, ale ostražitý. Všechny informace, které jsem na své návštěvě sesbíral, pocházejí od něj. Zdá se, že za vlády královny Alžběty I. byl vydán statut, který udělil této oblasti zvláštní postavení. Hostinskému uklouzlo, že došlo k strašlivému zúčtování mezi

městskými osadníky a venkovany — tak strašlivému, že bylo třeba použít zvláštních prostředků. Dokonce i dnes jsem slyšel, že někdo z první jmenované skupiny pobrdavě mluví o příslušníkovi té druhé jako o „vidlákovi“. Ke zbytku Anglie se místní staví s ještě větší přezíravostí. Příčiny tohoto pocitu nadřazenosti jsou mi neznámé, až na to, že úroveň vzdělanosti ve městě je podivuhodně vysoká: přistihl jsem se, jak diskutuji o Newtonových Principiích s kupcem na tržišti! Ráno mě navzdory mému duchovnímu stavu hrubě vyhodili.

Sir Veronal obrátil pozornost k starostovu původnímu dopisu, ze kterého vyzářovala úcta a hrabivost.

Vážený sire Veronale,

píši Vám s náležitou skromností jako starosta Opskurna, jediného města v Británii, které má samosprávu. Zákon nás zavazuje, abychom k historii přistupovali s nedůvěrou. Máme zde však starobylý zámek, jehož renovace by podle našeho názoru mohla zajímat muže s tak vybraným vkusem, jako jste Vy. Potřeboval bych finanční pomoc, abych mohl zařídit potřebná povolení pro člověka zvenčí, ale věřím, že by to pro Vás nepředstavovalo překážku. Musím zdůraznit, že Vaše jméno se ke mně dostalo z naprosto důvěryhodného zdroje. Těším se na Vaši brzkou odpověď.

*Váš pokorný a poslušný služebník
Herbert Hrabáč*

Sir Veronal házel žebravé dopisy z principu do koše a ani v tomto případě nemluvalo nic pro to, aby udělal výjimku, až na slova „člověk zvenčí“. To spojení proniklo jeho zablokovanou pamětí, a ačkoli si na žádného konkrétního člověka zvenčí nedokázal vzpomenout, byl si jistý, že je všechny nenáviděl. Tato dvě slova, společně se zvláštnostmi Opskurna, ho sem přivedla... Velmi chabý důvod pro tak ohromnou investici.

Poté co sir Veronal daroval další obnos Hrabáčově nadaci (sídlicí v zahraničí), identifikoval starosta onen „dokonale důvěryhodný zdroj“ jako jistého Paula Marla, což nebylo příliš užitečné odhalení, protože kromě pošťáka z Yorkshiru a rybáře z Hullu, z nichž ani jeden neměl s onou věcí nic společného, nikdo další toho jména v Anglii neexistoval, natožpak v Opskurnu.

Sir Veronal si znovu přečetl pasáž z cestopisu Ambrože Clauda. Potřeboval zdroj informací a potulný vikář mu nevědomky ukázal cestu.

Paní Klepná, majitelka Tretok, cetek a relikvií, žila v luxusní části města, kousek cesty od obchodu, v domě, který se podobal její vlastní tělesné stavbě — plná postava (hlavní budova), dlouhý krk (věž), nahoře dvě oči jako korálky, aby mohla pozorovat všechny pod sebou (dva výkonné dalekohledy s infračervenými čočkami, které společnými silami pokrývaly většinu hlavních ulic a náměstí).

Některé dny a každou noc, vzhledem k tomu, že tma vybízí k indiskrétnostem, vyšplhala paní Klepná do nejvyššího patra věže, aby provedla „obhlídku“ a zapsala si podstatné výsledky do rostoucí řady sešitů. Vědomosti o lidech dávaly člověku moc. Jeden sešit byl věnovaný zámku. Navzdory ochrannému štítu, který tvořila obvodová zeď, sledovala paní Klepná postup prací na komínech, které byly znovu vystavěny ze starých cihel, a pokrývání střechy alžbětinskými taškami. Rozpoznala v těch pracích pečlivou mysl a značné bohatství. Zaznamenala kolony přivážející materiál a vyvážející odpad a také občasné návštěvy naleštěného černého auta poháněného opravdovým motorem s blyškajícím se chladičem a zlatou lasičkou na kapotě. Noví majitelé určitě uspořádají slavnost u příležitosti otevření opraveného zámku a ona bude mít možnost zazářit a upevnit svou společenskou pozici.

Pololetí začíná

Žáci a učitelé kráčeli toutéž cestou z domova k vývěsním tabulím na hlavním nádvoří opskurenské školy, nicméně pouze první jmenovaná skupina byla cílem přísného pohledu slečny Trimbleové, která dohlížela na správné držení těla a slušné oblečení.

„Narovnej ramena!“

„Vytáhni si ponožky!“

„Kouká ti cíp košile!“

A opakovaně: „Žvýkačka ven!“

Oblongovi připadala ta dvacetiminutová cesta trýznivá. Děti, oblečené v černé a hnědé, se vynořovaly ze dveří jako včelky a novému dějepisáři se vyhýbaly, podobně jako jeho kolegové.

Vznešenost jeho hábitu mu to trochu vynahrazovala a u nástěnek mu stejně jako ve sborovně poskytl podporu Vesey Bolitho. „Cítíte se asi jako Měsíc v pásmu asteroidů, ale za chvíli se všechno usadí.“

Vývěsní tabule Oblongovi připomněly, jak málo učitelů zná — a přesto se zdálo, že všichni žáci znají jeho. Slyšel, jak si někteří mumlají jméno „Lahvička“, zakrývají si ústa rukou a hihňají se.

Čtvrtou třídu tvořilo šestnáct žáků, osm dívek a osm chlapců. Když vcházeli dovnitř, zdravili ho „Dobrý den, pane učiteli“, a někteří dokonce „Dobrý den, pane učiteli Oblongu“.

Pronesl úvodní výklad k Americké občanské válce. Nedostal se daleko. „Chlapci a děvčata, nedokážete si představit to krveprolití v této válce, složitost jejích příčin a šíři jejích následků. Zkusili byste odhadnout, kolik mužů v ní padlo?“

„Sedm set padesát tisíc,“ ozvala se jedna dívka vpředu. „Samozřejmě přibližně.“

„Třicet procent všech bílých jižanských mužů mezi osmnácti a čtyřiceti roky,“ dodal chlapec vedle ní.

Oblong naprázdno polkl a najednou si nebyl jistý, kdo učí koho. Na konci hodiny měl ale podivný pocit, že čtvrtá třída považuje vnější historii za zcela fiktivní. Zajímali se o statistiky, ne však o Ameriku coby skutečné místo.

Ranní mrholení se brzy odpoledne změnilo v mrznoucí déšť, a když padla tma, z mrznoucího deště se stal sníh. V době, kdy se Oblong vrátil do svého bytu, byly už ploché střechy a zanedbanější chodníky celé bílé. Využil jednoho z mála přínosů toho, že vyrůstal částečně na venkově, rozdělal oheň a probral se štosem kompozic. Pak se uvelebil u krbu s antologií pastorální poezie, v porovnání s níž mu jeho vlastní pokusy připadaly neumělé.

Řeka dole pod okny se honosila bílými skvrnami v místech, kde se sníh usadil na vykukujících částech plovoucího dřeva. Za takového počasí bylo zaklepání na dveře zcela nečekané. Oblong pustil dovnitř robustního muže ve věku těsně po šedesátce v manšetrových kalhotách, kožených kotníkových botách, tvídovém kabátě hořčičné barvy a v černém klobouku s kožešinovým lemem v ruském stylu, který přichozí smekl ve chvíli, kdy podával Oblongovi ruku. Oblong v něm poznal muže, který ho pozoroval u Tovaryšova kvasu.

„Vy jste Oblong?“

Návštěvník kolem sebe šířil srdečnou atmosféru plnou nadšení. Oči mu jiskřily. Jeho ruce nezůstaly ani na chvíli v klidu. Přehodil si kabát přes opěradlo židle a odhalil tak stejně ošuntělé tvídové sako, které měl pod ním. Potom položil na stůl plátěnou tašku, z níž se vynořilo několik lahví Kurážného speciálu starého Ferdyho. „Nejlepší nemrznoucí směs ve městě,“ pronesl s úsměvem. „Fanguin, k vašim službám. Godfrey Fanguin.“

Oblong se tvářil nechápavě.

„Ani mi to neříkejte — Hrabáč nechal vymazat mé jméno. Pěta- třicet let věrné služby, a co za to? Věčná anonymita! Vidíte před sebou veterána opskurenské školy. Čtvrtá třída je Fanguin. Fanguin je čtvrtá třída. Tedy spíš byl.“

Oblong vřele potřásl Fanguinovi rukou. „Proč jste složil funkci?“ zeptal se Oblong. „Já jsem vůbec nechtěl být třídní.“

„A já jsem nechtěl být funkce zbaven. Říkejme tomu cena za ne- uvážené přátelství.“

„Nemyslíte s Lahvičkou, že ne?“ vyhrkl Oblong.

Fanguin se odpovědi vyhnul. „Já se dívám na lahev a ona se dívá na mě. Ve slušné společnosti mezi námi stojí jen sklenička.“

Oblong se vrátil z kuchyně a našel Fanguina, jak listuje zdobe- ným sešitem, do kterého si zapisoval své dokončené básně.

„Doufám, že to nemáte do školy. Děti milují balady. Chtějí svižné metrum, důmyslné rýmy a groteskní dějovou linku.“

„Snažím se dostat k jádru věci,“ odpověděl Oblong nakvašeně.

Fanguin se plácl do stehů, zarehtal se a pak jim nalil tmavě okrové pivo. „No to jsem to ale zmotal, co! Fanguinova škola spo- lečenské konverzace — to bude za pět, poslední ve třídě. Což mi připomíná — jak se ti malí darebové mají?“

„Nic se nestalo.“ Oblong se nechal obměkčit, Fanguinova žo- viálnost byla nakažlivá. „Myslím, že jim chybíte.“

Fanguin se chopil toho komplimentu jakožto příležitosti probrat své bývalé žáky jednoho po druhém, což udělal tak dovedně, že Oblong neměl ani tušení, co se děje. „Takový Ned Guley — to je hodný kluk, i když dost zakřiknutý.“

„Při vyučování dává pozor,“ řekl Oblong.

„Je to jedináček... Vy asi nejste...?“

„No, vlastně jsem.“

„Ale vaši rodiče jsou naživu?“

„Jenom můj otec, a ten je v domově důchodců.“

Tak to pokračovalo dál a Oblong na sebe prozradil mnohem víc, než mu Fanguin sdělil o čtvrté třídě, včetně věku, toho, že nemá stálé bydlení, pověděl mu o svých literárních ambicích, omezených pedagogických zkušenostech a mnoha dalších věcech.

Na konci tohoto přehledu se Fanguin přesunul ze třídy do sborovny. Oblongovy kladné názory na Rhombuse Smithe, Veseyho Bolitha a Gregoria Jonese přivítal souhlasným pokývnutím, stejně jako jeho o poznání méně lichotivou zmínku o Strimmerovi.

„Jones je zvláštní patron,“ poznamenal Fanguin, jehož diskrétnost pod vlivem Kurážného speciálu ustupovala. „Mohl by to být člověk zvenčí jako vy.“

„Opravdu?“

„Našli jsme ho na terénním výletě do opskurenského Západního lesa. Běhal tam jako posedlý, bez zjevného cíle. Měl na sobě primitivní oblečení, neměl žádné peníze ani doklady, dokonce ani nevěděl, jak se jmenuje — dostali jsme z něj jen křestní jméno, Gorius. Rhombus se ho ujal, vylepšil mu jméno na Gregorius a po roce nebo dvou z něj udělal prvního vedoucího kabinetu tělesné výchovy. Ušlechtilý divoch učitelem tělocviku! Jak se ukázalo, byl to skvělý tah. Gregoria Jonese mají všichni rádi.“

„Proč máte všichni taková prapodivná jména?“

„My že máme prapodivná jména?“ Fanguin se tvářil upřímně překvapeně, nicméně téměř každý, s nímž se Oblong setkal, měl alespoň jedno podivné jméno a někteří rovnou dvě. Stejně jako ve všem bylo i v tomto ohledu Opskurno svérázné.

Po oslavné řeči na Gregoria Jonese se Fanguin s námahou postavil a zdvihl sklenici. „Připíjím na čtvrtou třídu, minulou i budoucí,“ zahřměl a pak do sebe obrátil zbytek čtvrté lahve. Oblong, který měl teprve druhou, jeho příkladu následoval.

Když se posadil, Fanguin se ho zeptal: „Můžu vám s něčím pomoci? Myslím opravdu s čímkoli.“

„Čím se zabývá Severní věž?“

Fanguinova bodrost trochu opadla. „Navrhují zbraně, které Op-skurno diskrétně prodává okolnímu světu. Vzhledem k našemu omezenému vybavení a počtu lidí jsou to většinou jen do detailu vypracované projekty a občas nějaký ten prototyp. Jižní věž oproti tomu vymýšlí hračky a různé kratochvíle, které se také prodávají po celém světě. Strimmer pokládá Bolitha a jeho tým za děti a Bolitho považuje Strimmera a jeho následovníky za morálně zvrhlé jedince. Radnice nedělá nic pro to, aby to nepřátelství zmírnila: podporuje totiž soutěživost, která potom vede k větším ziskům v obou odvětvích.“ Oblong se zavrtěl na židli.

„Myslím, že se chcete ještě na něco zeptat.“

„Víte, jak člověk vždycky nastupuje na místo někoho jiného? V mém případě jste to vy a ještě někdo — pan Lahvička. Viděl jsem sešity, ze kterých někdo vygumoval jména, a připadá mi to jako...“

„Jako byste chodil v botách mrtvého?“ doplnil Fanguin. Po týdnech vyhýbavých odpovědí Oblonga ta přímost šokovala. „No, řekněme, že Robert Lahvička odešel náhle.“

Oblong vyhrkl další otázku. „Starosta naznačil, že navzdory předpisům učil rané dějiny.“

Fanguin, třebaže se předtím nezdálo, že by špatně viděl, si začal leštit puntíkováným kapesníkem brýle, aby jeho odpověď měla co největší efekt. „Ale ne,“ opáčil Fanguin, „Robert Lahvička neučil starou historii — on udělal něco mnohem horšího. Vydal se ji hledat.“

„Aha.“

„Nedostal příjmení Lahvička jen tak pro nic za nic — Robert si rád vypil sklenku Kurážného speciálu. Ale poté co zmizel, jsem o něm neslyšel ani slovo. Jako by se vypařil. Nikdo neví, kam šel.“

Oblong se znovu pokusil zjistit něco o Fanguinově vlastním osudu. „Ale proč vymazali i vaše jméno?“

„Já jsem udělal to, co bylo správné. Nenahlásil jsem to.“

„A co jste měl nahlásit?“

„Jednoho rána šel Lahvička s pravdou ven a řekl své třídě různé nanejdvůš nevhodné věci o dějepisu.“ Fanguin se odmlčel. „Ale stejně, vzhledem k tomu, že jste můj a jeho nástupce, byste si měl vzít tohle.“ Podal Oblongovi malý plastový sáček svázaný gumičkami. „Tohle je Lahvičkův zápisník — tedy to, co z něj zbylo.“

„Jak jste k němu přišel?“

„Jeho obecná osoba ho našla v šuplíku.“

„Nebyla to náhodou Aggs?“

„Vlasy jako kartáč na čištění lahví, zuby jako kly a srdce ze zlata.“

„A proč vám ho přinesla?“ zamumlal Oblong, protože si vzpomněl, jak Aggs jakékoli spojení s Lahvičkou popírala.

„Byl jsem Lahvičkův nejlepší přítel — a Aggs se o mě zamlada starala, když jsem byl ještě svobodný.“

„Kam se mohl Lahvička podít?“

„Něco se s ním dělo už delší dobu. Přestěhoval se z pěkného školního bytu do takové zpustlé zadní uličky. A pár dní nato zmizel — puf, a byl pryč. Nejspíš už měl Opskurna dost.“ Fanguin se podíval na hodinky, ve spěchu si oblékl kabát, nasadil klobouk a s podezřelou vervou potřásl Oblongovi rukou. „Určitě se mi občas ozvěte. Máte toho hodně co nabídnout, tím jsem si jistý.“

S těmi slovy se Fanguin nejistým krokem vydal dolů po strmých schodech a ven do noci.

Oblong na nic nečekal a otevřel balíček. Některé stránky sešitu byly vytrhané. Na obálce bylo inkoustem napsáno: *Robert Lahvička* a adresa jeho prvního bydliště — *Vnější školní věž, východní část, třetí patro* —, ale jinak byla prázdná. Vzadu na vnitřní straně obálky stálo strojeným rukopisem následující:

RE: ZLATO — CENA — UNCE

ASK 1017

Taková banální poznámka stěží ospravedlňovala Fanguinovo teatrální vystupování. Oblonga cena za unci zlata vůbec nezajímala,

ale schoval si zbytky sešitu do šuplíku s ponožkami, pro strýčka příhodu.

Fanguin se vlekl domů a jen stěží odolával nutkání k sebelítosti. Žil pro svou třídu, a když ho propustili, nechal své děti na holičkách. Cizinec se mu zamlouval, ale zjevně se mu nedostávalo charismatu potřebného pro učení ve vyšších ročnících. Kontrast s Lahvičkou nemohl být markantnější. Lahvička hrál hlupáka, aby získal místo, ale když se pustil do navazování přátelství s nekonformnějšími občany Opskurna a do pátrání po dávné historii města, projevil se u něj dravý intelekt. Fanguin doufal, že v sešitě bude nějaká stopa, která mu naznačí, kam a proč Oblongův předchůdce zmizel. Pokud Lahvička narazil na něco důležitého a on by na to přišel, mohl by své místo dostat zpátky.

V této snaze očekával konkurenci. Lahvičkův druhý blízký přítel Strimmer, jehož Fanguin z duše nesnášel, byl člověk, který se nezalekne žádné námahy, pokud by mohl získat moc. Lahvička štvál své dva přátele vzájemně proti sobě a naznačil Fanguinovi, že Strimmerovi svěřil důležitou informaci.

A ještě něco Fanguina trápilo. Jeho pád přivodila nechvalně proslulá hodina dějepisu, při níž Lahvička povzbudil čtvrtou třídu, aby pátrala po původu města. Žáci ten zločin nahlásili Fanguinovi, který se rozhodl, že svého přítele neudá ani řediteli, ani radnici — a vzápětí Lahvička zmizel, pravda vyšla najevo a Fanguin zaplatil za svou oddanost nejvyšší cenu. Ale proč by Lahvička, do té doby tak opatrný na to, co komu říkal, spáchal profesní sebevraždu takovým do očí bijícím způsobem? Fanguin doufal, že podivný Lahvičkův sešit vydá v rukou nového dějepiséře na tu otázku odpověď. V hrdle cítil povědomé šimrání, podráždění, které způsoboval, léčil a pak znovu způsoboval alkohol.

Tovaryšův kvas měl za sebou poklidný večer, zákazníkы odradilo špatné počasí. Hostinský Bill Ferdy uhasil oheň v krbu, umyl skle-

nice, uzavřel účty, poslal zaměstnance domů a zamkl pokladnu. Natočil si půllitr Robustního ležáku a posadil se ke krbu. V tak zrádném počasí se zdálo rozumné přespat v hospodě, přestože to venkované měli zakázáno. Nikdo se to nedozví. Svou ženu Megan už na tu možnost upozornil.

Přemýšlel o svém štěstí. Provozoval jedinou hospodu ve městě a měšťané ho tolerovali víc než kteréhokoli jiného venkovaná. Pěstoval vlastní chmel a vařil vlastní pivo. Měl tři krásné děti — Gwen byla sice zvláštní, to ano, ale na její matematické nadání mohli být pyšní. Ferdy podřimoval, když tu uslyšel zaklepání na dveře. Byla jedna hodina ráno, dávno po zavírací době. Ve dveřích stál vysoký muž s podivně neurčitou barvou pleti a v drahém oblečení, které neodpovídalo opskurenskému vkusu.

„Vy jste Bill Ferdy?“ mluvil neosobně, jako by ho přišel zatknout.

„Obávám se, že bar už je zavřený.“

„Já piju jenom to nejlepší.“ Ve sněhu vedle mužových nohou stál kožený kufřík. Bill Ferdy neměl náladu se hádat, a tak se rozhodl, že ho vyslechne. Muž se posadil k nejbližšímu stolu.

„Mé jméno je Lapillus.“

„To je křestní, nebo příjmení?“

„Jsem sir Veronal Lapillus a přišel jsem vám udělat nabídku. Osm set tisíc za hospodu, bez jakýchkoli dalších podmínek.“

„Pencí?“ zasmál se hostinský.

„Guinejí,“ odpověděl sir Veronal a tvářil se zcela nevzrušeně.

Bill Ferdy zalapal po dechu. Pronájem hospody se obnovoval každých sedm let a nebyl to ani zlomek nabídky toho muže. „To je trochu nakvap. Tahle hospoda se v naší rodině předává už...“

„Ty nejlepší nabídky přicházejí vždy náhle. Tajemství úspěchu spočívá v tom přijmout je dřív, než se vypaří.“

„Dejte mi den nebo dva.“

„Není čas.“ Sir Veronal vytáhl z tašky několik hnědých obálek a jednostránkovou smlouvu ve dvou kopiích. „Tady je desetiprocentní záloha a vaše kopie smlouvy. Stačí jen podepsat.“

Bill Ferdy uvažoval. Gwen by se podniku nejspíš neujala, ale jeden z jejích bratrů by mohl. Navíc neměl ani ponětí, co by s takovou spoustou peněz dělal — jediné, co ho napadlo, bylo použít je na opravy a rekonstrukci zchátralých částí hospody, která by už ovšem nebyla jeho. A to ho přivedlo na jednu myšlenku.

„Bude Tovaryšův kvas dál v provozu?“

„Hospodu si nechám.“

„S Ferdyho pivem?“

„Nechám si hospodu, ale vzhledem k nabízené ceně očekávám, že nebudete klást žádné otázky. Ano, nebo ne?“

Ta přímočará odpověď Billa Ferdyho probrala. Byl hostinským v jediné hospodě na míle daleko, tím pádem přinášel radost mnoha lidem, což zase přinášelo radost jemu. To je k nezaplacení.

„Děkuju vám, ale ne...“

„Já vždycky dosáhnou svého, pane Ferdy.“

Ferdy pocítil nával odporu. Jako by říkal, že „sir“ si může koupit všechno, včetně práva vyhrožovat cizím lidem.

„Budu zavírat,“ odpověděl stroze.

Aniž mu návštěvník popřál dobrou noc, vyrazil dlouhými kroky ven do noci.

DÁVNÁ HISTORIE

1556, Věž vědění

Tady, ve vysoké věži na pozemku opskurenského zámku, pracuje sir Henry Grassal, brousí sklo a pozoruje nebesa. A sem mu také jednoho dne pasák vepřů přivede dvě děti.

„To jsou ti dva s tím nadáním,“ řekne. „Jsou to venkovani skrz-naskrz, samá hlína, špína a divoký oči. Narodili se spolu a ani se od sebe nehnou,“ dodá.

„Jaké nadání?“

„Ten kluk dokáže najít a pojmenovat všechno, co se hejbe. Zná rozdíly mezi všema zvířatama a rostlinama. A ona je zas vyřezává tak, že jsou jako živý.“

Sir Henry se usměje. „O tom vím.“ Tajemné řezby na uschlé švestce na okraji zámecké zahrady mu dlouho vrtaly hlavou: motýli, včely, zvířata a hmyz, všechno plné života a velmi pečlivě provedené. Jedné měsíčné noci přistihl ty dva při práci, chlapce a dívku — ona měla nůž a on zkoumal každý záhyb v kůře, jestli tam náhodou nezbyla známka života.

„Žijí poblíž prasečí ohrady. Jejich matka je po smrti a otec je pijan.“

Sir Henry odhaduje, že je jim deset let. Dá dětem nová jména, Hieronymus a Morval Vatesovi. Oznámí jim to a přitom položí oběma ruku na hlavu, jako by je křtil. „Vates znamená jasnovidce nebo věštec, tedy člověk, který vidí víc než to, co je zjevné pouhému oku.“ Sir Henry má rád prapodivná jména, jména ze svých cest. „Odteď budete bydlet se mnou.“